ZWIĄZEK
MIAST
POLSKICH

Sprawozdanie Zarządu z działalności Związku w 2021 roku

Kraków, fot. Jan Graczyński

1. Miasta członkowskie

W 2021 roku do Związku **przystąpiło kolejnych 21 miast**: Żary, Glinojeck, Grójec, Mikołów, Łęczyca, Głuszyca, Polanica-Zdrój, Sejny, Tuszyn, Pyrzyce, Muszyna, Żarów, Otmuchów, Kańczuga, Koszyce, Góra, Sulejów, Opoczno, Nowy Dwór Mazowiecki, Kamieńsk, Jastrzębie Zdrój.

Na końcu roku 2021 Związek liczył **354 miasta**. Mieszka w nich prawie **79%** miejskiej ludności Polski (w 2018 roku było to niecałe 72%). Poniżej mapa miast członkowskich Związku według stanu w dniu 31 grudnia 2021 roku:

2. Organy Związku (Zgromadzenie Ogólne, Zarząd, komisje)

1. Zgromadzenie Ogólne

XLIV Zgromadzenie Ogólne w 2021 odbyło się 25 lutego, po raz pierwszy w historii Związku w trybie on-line, z tym, że prezydium – przestrzegając przepisów sanitarnych – prowadziło obrady ze studia w Poznaniu. Delegaci podjęli decyzje we wszystkich sprawach obowiązkowych według Statutu, a z dyskusję merytoryczną Prezes Związku podsumował przesłaniem na obecne, trudne czasy: ***Jesteśmy silni i skuteczni, gdy jesteśmy razem***.

W Zgromadzeniu udział wzięło 228 delegatów z miast (**frekwencja wyniosła zatem 68%** miast członkowskich według stanu w dniu obrad) oraz obserwatorzy i goście - przedstawiciele rządu, innych korporacji samorządowych, samorządowcy nie będący delegatami na Zgromadzenie oraz dziennikarze.

Program Zgromadzenia w pierwszej części wypełniły – zgodnie ze statutem – doroczne czynności formalne. Delegaci przyjęli sprawozdania Zarządu z działalności w 2020 r., sprawozdania finansowe i bilans Związku. Uchwalili budżet na rok 2021, decydując jednocześnie w drodze głosowania, że składki członkowskie dla miast nie będą w tym roku waloryzowane i pozostaną na niezmienionym poziomie.

Dyskusje merytoryczną zdominowały kwestie kierunków zmian w finansach samorządowych (choć nikt nie wiedział wówczas, jak dalece zostaną one zmienione w ciągu kilku kolejnych miesięcy) oraz prac nad aktualizacją Krajowej Polityki Miejskiej.

Otwierając obrady Zgromadzenia Prezes Związku, Zygmunt Frankiewicz mówił do Delegatów:

- Rok 2020 pokazał, jak ważne dla samorządów są takie związki, jak nasz. Współpraca wszystkich związków samorządowych w tak trudnym okresie wyglądała bardzo dobrze i przyniosła dobre efekty (–) Ten rok był niezwykły i trudny - i to nie tylko ze względu na pandemię.

Wśród największych wyzwań, przed którymi Związek Miast Polskich stanął, była oczywiście pandemia, ale także obrona finansów samorządowych oraz prowadzone wspólnie przez miasta i Związek projekty.

Prezes ZMP, który jednocześnie pełni funkcję przewodniczącego senackiej Komisji Samorządu Terytorialnego i Administracji Państwowej zwrócił uwagę, że mimo pandemii udało się przeprowadzić „ofensywę legislacyjną" w Senacie. Senat przyjął 35 własnych projektów ustaw (tylko 20 z nich nadano numery sejmowe). Trzy z tych projektów były zgodne z postulatami Związku i wprost przez Związek opracowywane.

- Nasze oceny jako samorządu terytorialnego są nadzwyczaj wysokie w porównaniu z innymi organami państwa. Aż 74% mieszkańców Polski dobrze lub bardzo dobrze ocenia działania samorządu. To się nie bierze z niczego. Te efekty działania, m.in. naszego Związku widać po zmieniającej się liczbie miast członkowskich. W ostatnim roku 3 miasta wystąpiły z ZMP, ale 12 nowych miast do nas przystąpiło. Tym samym na początku obecnego roku nasz Związek, licząc 335 miast, reprezentuje interesy 77% miejskiej ludności Polski – mówił Z. Frankiewicz.

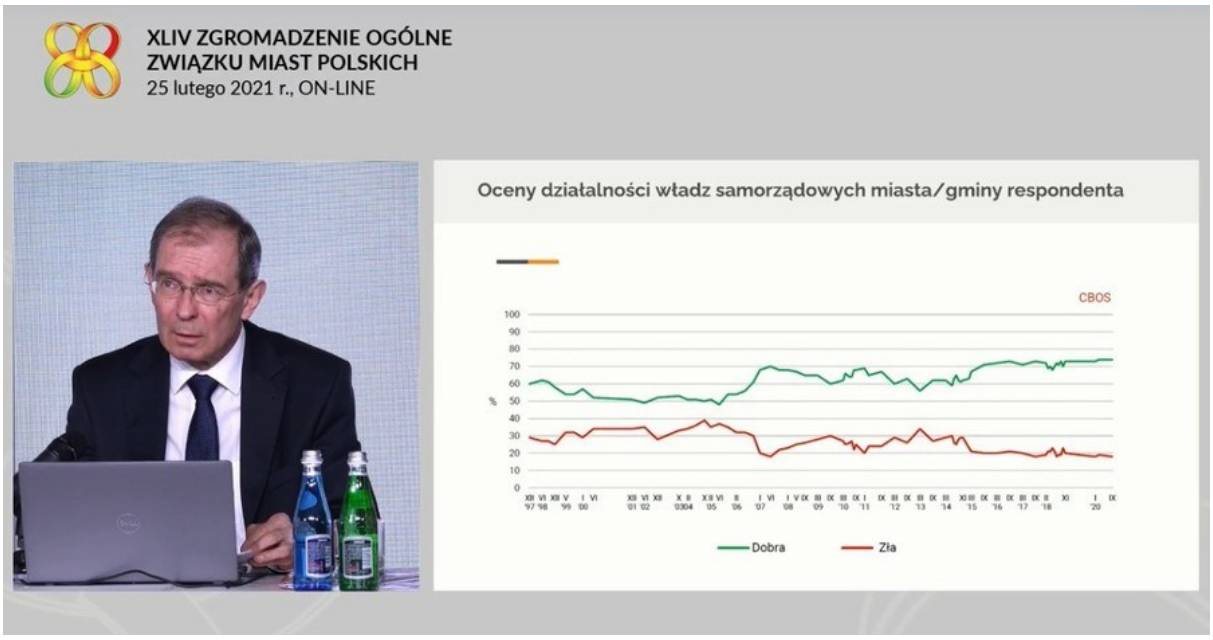

Mówiąc o skuteczności działań Związku w minionym roku, przytaczając wydarzenia, na które udało się wpłynąć, na przykład skuteczne zablokowanie forsowanych przez partię rządzącą, a zagrażających zdrowiu wyborów prezydenckich 10 maja, Prezes Związku podkreślił: - *Jesteśmy skuteczni i silni, kiedy jesteśmy razem. Miniony rok pokazuje, że w najważniejszych sprawach jesteśmy zawsze razem*.

Wśród gości Zgromadzenia, którzy zabrali głos, byli ministrowie: Małgorzata Jarosińska-Jedynak (mówiła o pracach nad aktualizacją Krajowej Polityki Miejskiej), Paweł Szefernaker (mówił o pracach Komisji Wspólnej Rządu i ST) i Sebastian Skuza.

Ten ostatni, reprezentując Ministerstwo Finansów, mówił o przygotowanych zmianach prawnych w dziedzinie finansów, podkreślając, że obecne rozwiązania funkcjonują już długo i nie do końca przystają do zmieniającej się sytuacji. Resor finansów zakłada stały i przewidywalny charakter dochodów JST, tak by dochody z CIT i PIT były przekazywane w równych miesięcznych ratach. Kolejne z zaproponowanych przez resort finansów rozwiązań to powiązanie dochodów samorządu ze średniookresową dynamiką PKB. - *Zaproponowana koncepcja przyczyniłaby się na pewno do stabilizacji dochodów jednostek samorządu terytorialnego. Dochody byłyby tym samym dużo mniej podatne na wahania koniunktury gospodarczej oraz na zmiany prawne w podatkach dochodowych* – stwierdził wiceminister. - *Wpłynęłoby to na zabezpieczenie w każdym roku przewidywalnego finansowania dla każdej jednostki samorządu terytorialnego przy znacznym wzmocnieniu antycykliczności i pewności dochodów samorządowych.*

Przy ustalaniu zarówno globalnej kwoty udziału samorządów terytorialnych we wpływach z podatku CIT i PIT, jak też kwot dla pojedynczej jednostki, uwzględniana miałaby być trzyletnia średnia wpływów podatkowych w miejsce obecnych wpływów jednorocznych. - *Dzięki temu te dochody byłyby dużo bardziej stabilne w skali makro, ale też rozwiązanie chroniłoby przed wahaniem lokalnej koniunktury* – ocenił minister Sebastian Skuza.

Resort finansów planuje także „wyeliminowanie problemu Janosikowego". Nowe rozwiązanie miałoby pozwolić unikać sytuacji, w której naliczenie należnych kwot następuje w okresie koniunktury, a wpłata w okresie dekoniunktury. Trwają też prace nad projektem subwencji rozwojowej o charakterze proinwestycyjnym.

Sebastian Skuza nawiązał także do wyników finansowych jednostek samorządu terytorialnego za 2020 r. Zauważył, że mimo planowanego dużego deficytu jest spora nadwyżka operacyjna podkreślając, że w okresie pandemii rząd nie stracił z pola widzenia samorządów, zwiększając finansowanie, głównie poprzez Fundusz Inwestycji Lokalnych.

W odpowiedzi na to dyrektor Biura ZMP, Andrzej Porawski podkreślił, że duże miasta na prawach powiatu oraz gminy miejskie w największym stopniu zostały dotknięte przez zmiany prawa dotyczące podatków. Spadek dochodów nie ma związku z pandemią – stwierdził dyrektor i zaznaczył: - *Wbrew obawom spadek nie jest tak duży, jak się można było spodziewać, notujemy jednak niższe dochody z PIT i mniejszą nadwyżkę operacyjną netto. Główne przyczyny pogorszenia to nie pandemia, lecz zmiany w ustawie o PIT, inne ubytki ustawowe, pogłębiające się niedoszacowanie subwencji szkolnej i szybki wzrost cen energii i kosztów pracy.*

W związku z pogarszającą się sytuacją finansową miast Andrzej Porawski zaapelował o powołanie „Koalicji dla Miast", którą powinni stworzyć: Związek Miast Polskich, Unia Metropolii Polskich i Unia Miasteczek Polskich, a poparcie tej idei zapowiedział też wstępnie Związek Powiatów Polskich, do którego należy część miast na prawach powiatu.

Na zakończenie obrad Prezes Związku zaapelował do samorządowców:

*- Przed nami ogromne wyzwania. Pomimo jednostkowych dobrych opinii nasz kraj zmierza w złą stronę i **wymaga zaangażowania w sprawy państwowe**. Liczę na Państwa, na samorządowców, którzy jesteście profesjonalni, pragmatyczni, umiecie pracować i zarządzać, że włączycie się w sprawy państwowe. To już nie jest tak, że polityka może nas nie obchodzić. Polityka wpływa na samorząd terytorialny tak, że może go wręcz zniszczyć. Jeżeli my nie zatroszczymy się o losy państwa, możemy się znaleźć w rzeczywistości znacznie gorszej, niż obecna. Dlatego, wobec istniejących zagrożeń, apeluję o zaangażowanie.*

2. Prace Zarządu w 2021 roku

Zarząd – organ wykonawczy Związku, składa się z 30 osób wybranych bezwzględną większością głosów spośród delegatów miast na Zgromadzenie Ogólne. Członkowie Zarządu pracują honorowo – nie pobierają za swoją pracę żadnego wynagrodzenia ani diet, mimo że Statut Związku przewiduje taką możliwość. Reprezentują różne opcje polityczne (większość członków jest bezpartyjna) oraz różne części kraju.

Zarząd Związku pracuje regularnie. Do maja comiesięczne spotkania odbywały się on-line, a od czerwca poprawa sytuacji pandemicznej umożliwiła organizowanie posiedzeń hybrydowych. W tym trybie Zarząd spotkał się 6 razy w: Zduńskiej Woli (11.06), Mielcu (9.07), Tarnowie (27.08), Krakowie (24.09), Białogardzie (22.10), Lublińcu (10.12). Odbył również 7 posiedzeń on-line (15 stycznia, 10 lutego, 11 marca, 14 kwietnia, 18 i 25 maja oraz 22 listopada).

Lobbing legislacyjny

Zarząd przyjął 36 stanowisk i opinii, zaopiniował 108 projektów ustaw, 33 projekty rozporządzeń i 19 innych otrzymanych dokumentów. Komunikaty z posiedzeń, lista zaopiniowanych dokumentów oraz stanowiska i opinie są na bieżąco zamieszczane na stronie internetowej: w Aktualnościach: (http://miasta.pl/aktualności) oraz w Strefie dla miast (http://miasta.pl/strefa-dla-miast).

Przedstawiciele Zarządu – obok innych osób zgłoszonych przez ZMP – uczestniczą w pracach Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego oraz jej zespołów roboczych. Ponadto bierzemy udział w posiedzeniach komisji sejmowych i senackich.

Udział ten jest dostrzegany przez niezależny serwis *Jawny Lobbing*, który publikuje wykres aktywności niezawodowych organizacji prowadzących lobbing legislacyjny:

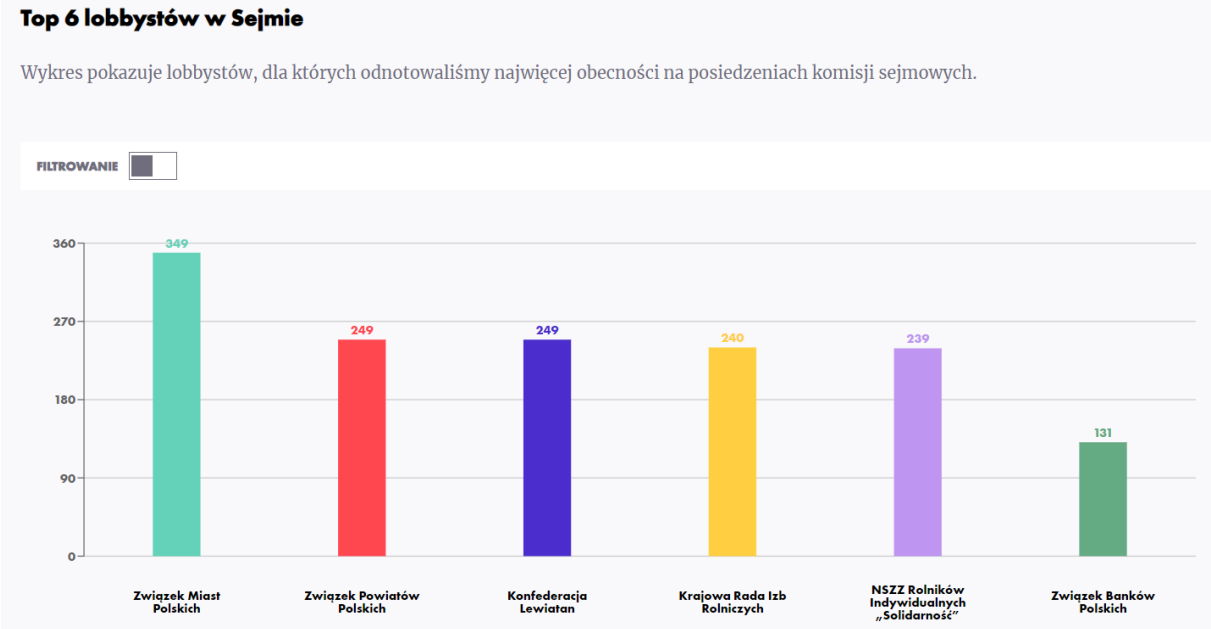

Pozycję lidera zawdzięczamy głównie aktywności pełnomocnika Zarządu ds. legislacyjnych, Marka Wójcika.

Główne problemy w roku 2021

Rok 2021 był – według większości aktywnych uczestników środowiska samorządowego – najtrudniejszym dla samorządu okresem od początku reform ustrojowych. Jest to efekt nie tylko zasadniczych, **destruktywnych zmian w systemie finansów** gmin, powiatów i województw, ale także wielu innych przejawów **centralistycznych**, które pojawiają się niemal w każdej dziedzinie: edukacji, ochrony zdrowia, opłat i taryf w gospodarce odpadami, taryf za wodę i ścieki, czy też zasad realizacji Krajowego Planu Odbudowy.

Dodatkowo był to rok postępującej **dyskryminacji mieszkańców miast** w dostępie społeczności miejskich do zasobów narodowych, w tym zwłaszcza finansowych.

Już dwa poprzednie lata przyniosły **niekorzystne zmiany w dochodach własnych JST**: zmiany w ustawach podatkowych, korzystne dla części podatników, spowodowały ubytki we wpływach z udziałów w podatku PIT, które nie zostały samorządom zrekompensowane. Niespodziewanie w maju 2021 r. partia rządząca ogłosiła program reform pn. „***Polski Ład***", którego wpływ na najważniejszy dochód własny JST, jakim jest udział w PIT, miał – według szacunków resortu finansów – być dwukrotnie większy niż ubytki w latach 2019-20. Jednocześnie zapowiedziano, że również te ubytki nie będą zrekompensowane.

Naciski środowiska samorządowego, w tym nasza kampania informacyjna, przyniosły niewielką rekompensatę, w postaci jednorazowej kwoty 8 mld zł, przekazanej na końcu roku 2021 „na poczet" ubytków w roku 2022, ale nie zwiększono udziałów

JST w podatku PIT, postulowanego przez nasze organizacje. Wprowadzono też, począwszy od roku 2023 (kiedy nie będzie już żadnej innej rekompensaty) tzw. część „rozwojową" subwencji ogólnej, której kwota gwarantowana wynosi 3 mld zł rocznie (przy łącznych ubytkach z lat 2019-21 na poziomie ok. 17 mld tylko w roku 2022), ale ma być ona uzupełniana, jeśli dochody z udziałów w PIT nie wzrosną w sposób ujęty w specjalnym, skomplikowanym „mechanizmie stabilizującym". Ta „stabilizacja" jest odniesiona do wzrostu PKB, który rośnie zawsze wolniej niż wpływy z PIT, więc oznacza dalszy relatywny spadek tych dochodów w stosunku do stanu bez zmian prawnych.

Można zatem podsumować tą sytuację krótko: „ustabilizowano" nam najważniejszy dochód własny na poziomie radykalnie zmniejszonym, w dodatku w sposób, który w kolejnych latach oznacza dalszy realny spadek. Tą diagnozę potwierdzają fakty: resort finansów wysłał jesienią ub. roku wszystkim samorządom informację o planowanych wpływach z udziałów w PIT w 2022 r. **Są one kwotowo znacznie niższe, niż były w roku 2019 i wynoszą o 40% mniej, niż wyniosłyby bez zmian w ustawie o PIT.**

Takie są fakty, potwierdzone przez Ministerstwo Finansów. I nie pomogą żadne zaklęcia, by temu zaprzeczyć. Teza, że „Polski Ład" jest korzystny dla samorządów, to nieprawda, nawet jeśli wziąć pod uwagę Program Inwestycji Strategicznych, który rząd prezentuje jako swoistą „rekompensatę" zmian w systemie finansów samorządów. To też nieprawda: te niemałe środki są **rozdzielane uznaniowo**, co rujnuje założenia ustawy o dochodach JST z 2003 roku, zastępując mobilizację lokalnych gospodarzy do podejmowania wysiłków, by zwiększyć dochody własne, staraniami, by zasłużyć na dotację. Poza nadal wyraźnymi, choć w mniejszej skali niż przy RFIL, preferencjami partyjnymi, dochodzi bardzo **dotkliwa dyskryminacja miast**. W pierwszym rozdaniu na mieszkańca gminy wiejskiej „wypadło" 900 zł, gminy miejsko-wiejskiej – 500 zł, gminy miejskiej – 400 zł, miasta na prawach powiatu – 200 zł, a na mieszkańca Warszawy – zaledwie 80 zł. Tymczasem koszty funkcjonowania lokalnych usług publicznych kształtują się odwrotnie: rosną wraz ze wzrostem liczby mieszkańców. To jawna niesprawiedliwość.

W dodatku przy rozdziale wielu innych środków: subwencji oświatowej, dotacji na drogi, dotacji w ramach RFIL, a nawet przyszłej subwencji „rozwojowej", zawsze są wprowadzane współczynniki „korygujące" według poziomu tzw. „bogactwa", a także górne limity – **zawsze niekorzystne dla miast**. To niewątpliwie główne wyzwanie dla Związku Miast Polskich i Unii Metropolii Polskich na następne lata.

Nie mogą tego zmienić niewielkie, choć ważne sukcesy: sprawa podatku od infrastruktury kolejowej, wsparcie dla gmin uzdrowiskowych i turystycznych, czy zmiany w projekcie KPO, istotne w porównaniu do jego pierwszej wersji.

Dlatego z nadzieją trzeba odnotować powstanie w środowisku samorządowym ruchów politycznych, z ruchem „***Tak! Samorządy dla Polski***" na czele, które – głosząc program sprzeciwu wobec centralizacji, destrukcji finansów lokalnych, nieuzasadnionych nierówności i klientelizmu – zamierzają odegrać istotną, integrująca rolę w najbliższych wyborach. Ważne miejsce w tych ruchach zajmują samorządowcy z miast członkowskich Związku.

Najważniejsze stanowiska i inne dokumenty, wypracowane przez Zarząd oraz komisje Związku w roku 2021, dotyczyły:

- **projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (UD 136)**

Związek z satysfakcją przyjął fakt uwzględnienia przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska szeregu postulatów środowisk samorządowych dotyczących niezbędnych zmian w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Zaproponowane w projekcie zmiany – choć zmierzające częściowo w dobrym kierunku – nie rozwiązują głównych postulatów Związku, dotyczących potrzeby uchwalenia ustawy regulującej rzeczywistą Rozszerzoną Odpowiedzialność Producenta oraz całkowicie nowej ucpg.

- **senackiego projektu ustawy o Agencji Spójności i Rozwoju (druk 320)**

Zarząd Związku, po rozpatrzeniu uwag zgłoszonych przez przedstawicieli niektórych miast, pozytywnie zaopiniował projekt ustawy zawarty w druku senackim nr 320. Zarząd stanął na stanowisku, że projektowane w ustawie rozwiązanie instytucjonalne będzie stanowić gwarancję obiektywności podejmowanych decyzji o podziale środków publicznych, w tym ogromnych funduszy otrzymywanych z Unii Europejskiej.

- **wspólne stanowisko ZMP i UMP w sprawie szczepień nauczycieli**

Dotyczyło przedstawionego przez stronę rządową harmonogramu szczepień pierwszej grupy nauczycieli, który nie był w stanie rozpocząć się bez zakłóceń w zaplanowanym terminie. ZMP i UMP wyraziły zdziwienie, że szczepienia nauczycieli odbywać się mają wyłącznie w szpitalach węzłowych, których liczba jest bardzo różna i w wielu miejscach ograniczona. Wpływać to będzie negatywnie na liczbę szczepionych nauczycieli oraz wydłuży okres przeprowadzania szczepień.

- **projektu Krajowego Planu Odbudowy**

Konsultacje, które miały potrwać około miesiąca, w żaden sposób nie pozwalały stwierdzić, że samorządy miały jakikolwiek wpływ na kształt projektu KPO. Oznacza to, że warunek określony w art. 18 p. 4q rozporządzenia UE ustanawiającego Instrument na rzecz Odbudowy nie został spełniony.

- **nowej wersji Krajowego Planu Odbudowy, z dnia 28 kwietnia 2021 roku**

W stosunku do wersji przedłożonej do konsultacji 19 lutego br. nowa wersja zawierała liczne zmiany i uzupełnienia, jednak nie uwzględniała kluczowych z punktu widzenia naszych mieszkańców uwag i postulatów, zgłaszanych w trakcie konsultacji. Zarząd ZMP 29 kwietnia br. podczas nadzwyczajnego posiedzenia zdecydował, że nie może pozytywnie zaopiniować nowej wersji projektu KPO i postuluje dalsze prace nad tym niezwykle ważnym dla Polek i Polaków dokumentem.

- **pilnej konieczności dokonania systemowych zmian w podatku od nieruchomości**

Związek zaapelował do rządu o podjęcie rzetelnych prac nad przyjęciem jasnych reguł i naprawą przepisów dotyczących opodatkowania nieruchomości. Jest to

niezbędne dla zapewnienia finansowania lokalnych usług publicznych, świadczonych mieszkańcom Polski. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 lutego 2021 r., sygn. SK 39/19 stanowi kolejny dowód na fatalną jakość przepisów regulujących opodatkowanie najważniejszym podatkiem lokalnym, jakim jest podatek od nieruchomości.

- **pilnej konieczności nowelizacji ustawy o działalności leczniczej**

Zarząd ZMP zwrócił się z prośbą o podjęcie przez Senat RP inicjatywy ustawodawczej mającej na celu pilną nowelizację ustawy o działalności leczniczej oraz ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych w zakresie przywrócenia samodzielności wydatkowej jednostek samorządu terytorialnego.

- **bezpodstawnych zarzutów sztucznego zawyżania stawek opłat za wodę i ścieki**

Zarząd ZMP stanowczo sprzeciwił się stwierdzeniom zawartym w wypowiedziach Przemysława Dacy, prezesa PGW „Wody Polskie" oraz stanowiskach „Wód Polskich", zamieszczonych w ogólnopolskich mediach, które, nawiązując do weryfikowanych przez regulatora nowych stawek opłat wodno-ściekowych, sugerują „ich sztuczne zawyżenie, windowanie cen ponad koszty, jakie wynikają z funkcjonowania przedsiębiorstw".

- **zapowiedzi kolejnych zmian dotyczących opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi**

Zarząd ZMP ze zdziwieniem i zaniepokojeniem przyjął zapowiedzi ministra klimatu i środowiska dotyczące nowelizacji ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach w zakresie opłat za gospodarowanie odpadami komunalnymi. Zapowiadane zmiany (górna granica opłaty) - niekonsultowane z powołanym w resorcie zespołem doradczym do spraw systemowych rozwiązań w zakresie gospodarki odpadami - pozostają w oczywistej sprzeczności z zasadą samobilansowania się systemu odpadowego.

- **sytuacji polskiego ciepłownictwa**

Zarząd, współdziałając z Izbą Gospodarczą „Ciepłownictwo Polskie", z niepokojem przyjął informacje płynące z sektora i z miast członkowskich, z których wynika, że szybko rosnące ceny uprawnień do emisji CO_2 powodują szybki wzrost kosztów funkcjonowania przedsiębiorstw ciepłowniczych, zaopatrujących mieszkańców naszych miast w energię cieplną i ciepłą wodę. Domaga się m.in. przeznaczenia całości wpływów ze sprzedaży w roku 2021 uprawnień do emisji CO_2 na modernizację energetyki, w tym ciepłownictwa, co ograniczy wzrost cen ciepła dla mieszkańców.

- **zapowiadanych zmian w prawie oświatowym**

Związek stanowczo sprzeciwia się próbom centralizacji i upartyjnienia systemu edukacji w Polsce. Jesteśmy przeciwni ograniczaniu autonomii dyrektorów, nauczycieli, rad rodziców, uczniów oraz wspólnot lokalnych w działalności edukacyjnej i wychowawczej placówek oświatowych. Planowane przez MEN zmiany stanowią zamach na samorządowe szkoły, których prowadzenie jest zadaniem własnym gmin i powiatów.

- **zmian w ustawach o utrzymaniu czystości i porządku w gminach i o strażach gminnych**

Zarząd – na podstawie opinii Komisji Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego -- zaproponował doprecyzowanie odpowiedzialności za przestrzeganie przepisów ustawy ucpg w obrębie placów budów oraz wprowadzenie nowego rozwiązania, które ma skutecznie przeciwdziałać zanieczyszczeniu dróg przez pojazdy i maszyny obsługujące inwestycje, a także umożliwienie nagrywania przez strażników municypalnych podejmowanych interwencji.

- **inicjatywy ustanowienia Odznaki Honorowej za Zasługi dla Straży Miejskiej (Gminnej)**

Zarząd wyraził poparcie dla tej inicjatywy.

- **wspólne stanowisko ZMP i UMP w sprawie projektu Krajowego Planu Odbudowy**

Zarządy Związku Miast Polskich i Unii Metropolii Polskich zwróciły się do Komisji Europejskiej o spowodowanie uwzględnienia kluczowych postulatów samorządowych do projektu Krajowego Planu Odbudowy, przyjętego 30 kwietnia przez Rząd RP, przesłanego do Komisji 3 maja br. Szanse, jakie stwarza Fundusz Odbudowy i Zwiększania Odporności, powinny być wykorzystane w sposób racjonalny, zwiększający odporność całego kraju na sytuacje kryzysowe. Wymaga to dokonania istotnych zmian w projekcie KPO. Zwróciliśmy też uwagę na konieczność odpowiednich zapisów w ustawie „wdrożeniowej".

- **możliwych skutków wprowadzenia niektórych przedsięwzięć z programu „Polski Ład" (wstępna wersja)**

ZMP - wspólnie z innymi organizacjami samorządowymi – zwrócił się do rządu o podanie konkretnych danych, dotyczących potencjalnych skutków finansowych dla JST w związku z zaproponowanymi zmianami podatkowymi w Polskim Ładzie. Równocześnie sprzeciwia się dalszemu obniżaniu dochodów własnych JST i stwierdza, że jedyną możliwą formą rekompensaty jest odpowiedni wzrost udziałów JST we wpływach z PIT.

- **wniosków o zmianę granic miast i o przyznanie praw miejskich w 2021 roku**

Związek poparł zarekomendowany do pozytywnego rozpatrzenia wniosek władz Rzeszów (Racławówka), który dokończy proces zmian granic, prowadzony konsekwentnie od kilkunastu lat. Zdecydowanie popiera też wniosek Sanoka, zarówno w części proponowanej do pozytywnego rozpatrzenia, jak i w zakresie negatywnie zaopiniowanej przez wojewodę podkarpackiego zmiany dotyczącej sołectwa Trepcza.

- **zmian w gminnych systemach gospodarowania odpadami komunalnymi wg ustawy z dn. 8 lipca o zm. ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach**

Pomimo uwzględnienia wielu propozycji o charakterze technicznym ustawa nowelizująca w dalszym ciągu zawiera szereg złych rozwiązań, które pogorszą funkcjonowanie gminnych systemów gospodarowania odpadami komunalnymi. W szczególności

zdecydowanie negatywnie należy ocenić uchwaloną zmianę wprowadzającą maksymalny pułap opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi od gospodarstwa domowego stosowany w przypadku wyboru metody od ilości zużytej wody.

- **skutków finansowych „Polskiego Ładu" dla miast i pozostałych JST**

Zarząd Związku podniósł, że w ciągu 10 lat ubytek w budżetach samorządowych osiągnie 145 mld zł i że bez uzupełnienia jego 59 miast na prawach powiatu, 915 gmin i 139 powiatów utraci płynność finansową, jeśli nie zmniejszy wydatków bieżących. Postulaty ZMP dotyczące sytuacji finansowej JST w kontekście zmian wprowadzonych przez polski rząd od 2019 r. obejmują m.in. uzupełnienie ubytków w dochodach własnych JST i uelastycznienie przepisów dotyczących indywidualnego wskaźnika zadłużenia.

- **senackiego projektu zmiany w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (druk 215)**

Zarząd negatywnie zaopiniował projekt ustawy o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zawarty w druku senackim 215.

- **rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi oraz niektórych innych ustaw (wstępna opinia)**

Zarząd ZMP proponuje m.in., aby wydłużyć termin konsultacji. Konieczne jest poddanie projektu rzetelnym konsultacjom publicznym z równoczesnym udziałem przedstawicieli różnych interesariuszy systemu odpadowego. W stanowisku zwraca się ponadto uwagę na brak 9 aktów wykonawczych. Tworzony system Rozszerzonej Odpowiedzialności Producenta powinien w pierwszej kolejności realizować cele środowiskowe, prowadząc do zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów oraz łatwiejszego ich zagospodarowania.

- **skutków zmian w podatku PIT, w tym w ramach „Polskiego Ładu", w zakresie dochodów własnych JST oraz projektu ustawy o „wsparciu" JST w związku z Programem PŁ - z 15.09.21**

Zarząd Związku, podtrzymując negatywną opinię wobec projektu dotyczącego zmian w podatku PIT oraz jego uzasadnienia, stwierdził jednocześnie, że zmiany zaproponowane w projekcie ustawy o „wsparciu" JST nie stanowią w żadnym stopniu realizacji podstawowego postulatu organizacji samorządowych, to znaczy uzupełnienia ubytku we własnych dochodach bieżących JST.

- **projektu zmiany ustawy Prawo budowlane oraz ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym**

Zarząd Związku negatywnie zaopiniował rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy Prawo budowlane oraz ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, dotyczące warunków budowy domów o pow. użytkowej do 70 m² Proponowane przez ustawodawcę zapisy są sprzeczne z wymogami ładu przestrzennego, którego kreowanie i utrzymanie jest głównym celem ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

- **projektu zmian w Prawie oświatowym („lex Czarnek")**

Związek kategorycznie zaprotestował przeciwko resortowemu projektowi zmian w Prawie oświatowym, które ignorują fakt, że – zgodnie z ustawami ustrojowymi – edukacja jest zadaniem własnym gmin i powiatów. Konstytucja zapewnia jednostkom samorządu terytorialnego samodzielność w realizacji zadań własnych, która podlega ochronie sądowej, do której coraz częściej musimy się odwoływać w sporach z kuratorami i MEiN.

- **ustawy z dnia 17 września 2021 r. o zmianie ustawy o dochodach JST**

Zarząd ZMP negatywnie zaopiniował nowelizację ustawy o dochodach JST, uchwaloną przez Sejm RP 17 września br. na podstawie zawartego w druku 1531 rządowego projektu ustawy o „wsparciu" JST w związku z Programem „Polski Ład". Zarząd Związku postuluje i domaga się m.in. zmian polegających na: zwiększeniu proponowanej kwoty 8 mld zł do 12,4 mld zł oraz zwiększeniu udziałów JST we wpływach z podatku PIT (wskaźniki powinny wynosić - 0,5010 dla gmin, 0,1343 dla powiatów, 0,0210 dla województw).

- **projektu ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027**

Zarząd Związku wyraził żal, że projekt nowego rozdziału w ustawie o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, konstytuującego sposób opracowania i zasady realizacji programu rozwoju, jakim jest KPO, powstał dopiero po opracowaniu projektu Krajowego Planu Odbudowy. Zaproponował szereg uszczegółowień dotyczących m.in. zasad wyboru projektów czy współpracy.

- **kryzysu uchodźczego na granicy polsko-białoruskiej**

Zarząd zaapelował do władz centralnych o humanitarne i zgodne z konwencjami międzynarodowymi, których Polska jest sygnatariuszem, oraz prawem krajowym potraktowanie azylantów znajdujących się na pograniczu polsko-białoruskim, jak również o długofalową politykę migracyjną, nastawioną na integrację cudzoziemców..

- **wspólne stanowisko Związku Gmin Wiejskich RP i Związku Miast Polskich w sprawie planowanej zmiany granic pomiędzy Gminą Kleszczów i Gminą Bełchatów**

Zarządy obu Związków wspólnie wyraziły zdecydowany sprzeciw wobec zainicjowanej przez Wojewodę Łódzkiego procedury zmiany granic pomiędzy Gminą Kleszczów i Gminą Bełchatów.

- **projektu zmian ustawy o samorządzie gminnym – sołectwa**

Zarząd negatywnie zaopiniował projekt zmiany ustawy ustrojowej o samorządzie gminnym, dotyczący statusu sołectw. Projekt wprowadza zmianę ustrojową, zwiększającą zakres uprawnień sołectwa jako jednostki pomocniczej, przy czym te uprawnienia nadal w pełni pozostają w zakresie odpowiedzialności organów gminy, które tracą nad nimi kontrolę umożliwiającą prawidłowe wywiązanie się z tej odpowiedzialności. Projekt jest niebezpieczny dla ustroju gmin.

- **ustawy z dnia 17 września 2021 o zmianie ustawy Prawo budowlane i ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym**

Zarząd zaopiniował negatywnie uchwaloną 17 września br. przez Sejm ustawę o zmianie ustawy Prawo budowlane i ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym i wniósł o jej odrzucenie przez Senat. Nie zgadzamy się na rezygnację z wymogów bezpieczeństwa w imię ułatwień dla inwestorów.

- **projektu aktualizacji Krajowej Polityki Miejskiej w zakresie wyzwań, rozwiązań oraz mechanizmów wdrożeniowych**

Zarząd stwierdził, że przedstawiony projekt właściwie określa istotę Krajowej Polityki Miejskiej, proponując przy tym szereg narzędzi służących wdrażaniu wskazanych w projekcie szczegółowych celów KPM. Jest to oczekiwany przez miasta kierunek zmian polityki przyjętej w roku 2015. Zarząd przedstawił szereg uwag szczegółowych.

- **MIASTA WOLNYCH, RÓWNYCH I SOLIDARNYCH OBYWATELI - Deklaracja Zarządu Związku Miast Polskich z okazji Światowego Dnia Praw Człowieka**

Zebrani w Lublińcu 10 grudnia 2021 roku członkowie Zarządu i Komisji Rewizyjnej ZMP wyrazili w deklaracji m.in. wdzięczność i uznanie samorządowcom polskich miast, którzy realizują prawa ich mieszkańców. Oprócz tego oczekują, że władze centralne wywiążą się należycie ze swoich zobowiązań, zwłaszcza w zakresie równości wszystkich ludzi i niedyskryminowania nikogo z jakichkolwiek powodów. Wyrażają też solidarność ze wszystkimi osobami, których prawa nie są w pełni zapewnione.

- **projektu nowelizacji ustawy o RIO (wstępna opinia)**

Projekt przedłożony przez ministra właściwego do spraw administracji publicznej zawiera nowe zapisy, które uniemożliwiają pozytywne jego zaopiniowanie. Kontrowersyjne zmiany według samorządowców z miast dotyczą przede wszystkim trybu wyłaniania prezesów RIO. W opinii ZMP przyjęcie zmian w proponowanym kształcie spowoduje utratę niezależności prezesów RIO; Zarząd Związku postuluje utrzymanie niezależności regionalnych izb obrachunkowych.

- **projektu nowelizacji Prawa oświatowego (druk sejmowy 1812)**

Zarząd, biorąc pod uwagę niezgodny z Konstytucją wpływ projektowanych regulacji na wykonywanie zadań własnych gmin i powiatów, kategorycznie odrzucił projekt nowelizacji Prawa oświatowego oraz innych ustaw, zawarty w druku sejmowym 1812 („lex Czarnek”). Projekt ustawy bez uzasadnionych podstaw zakłada pozbawienie gmin i powiatów samodzielności w kluczowych elementach zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty w zakresie edukacji publicznej.

3. Komisje problemowe

W Związku działa 20 komisji problemowych, do których miasta zgłosiły ponad 650 osób. Do zakresu działania Komisji należy m.in. opiniowanie i przygotowanie stanowisk i wniosków dotyczących aktów prawnych, wymiana doświadczeń, analizowanie stanu danej dziedziny.

W r. 2021 roku Komisje odbyły ogółem 36 posiedzeń, w tym 4 **posiedzenia stacjonarne, 31 posiedzeń on-line**, **oraz 1 hybrydowe**, w tym: **Komisja Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska** (**8** posiedzeń on-line), **Komisja Praw Człowieka i Równego Traktowania** (**7**, w tym 5 posiedzeń on-line i 1 hybrydowe w Świdnicy i 1 stacjonarne w Sopocie), **Komisja Finansów** (**4** posiedzenia on-line), **Komisja Polityki Społecznej** (**4**, w tym 3 posiedzenia on-line i 1 stacjonarne w Lublinie), **Komisja Administracji** (**3** posiedzenia on-line), **Komisja Małych Miast** (**2**, w tym 1 posiedzenie on-line i 1 stacjonarne w Bytowie). Po **1** posiedzeniu on-line odbyły Komisje: **Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego; Polityki Miejskiej i Rozwoju Miast; Geodezji i Infrastruktury Informacji Przestrzennej; Transportu; Edukacji; Gospodarki Mieszkaniowej; Partnerstwa Publiczno-Prywatnego**, natomiast **Komisja Sportu** odbyła **1** posiedzenie stacjonarne w Warszawie.

Ani razu nie spotkało się 6 Komisji: Gospodarki Nieruchomościami; Partnerstwa i Dialogu; Kultury**,** Polityki Europejskiej i Spraw Zagranicznych, Turystyki, Zagospodarowania Przestrzennego.

Komisje przyjęły stanowiska i opinie w sprawach:

- Stanowisko Komisji Transportu w sprawie projektu Krajowego Planu Odbudowy,
- Stanowisko Komisji Transportu w sprawie kolejnej wersji projektu ustawy o zmianie ustawy o elektromobilności i paliwach alternatywnych i niektórych innych ustaw,
- Stanowisko Komisji Transportu w sprawie postulatów „Koalicji Miast na rzecz rozwoju Stref Czystego Transportu”,
- Uwagi Komisji Geodezji i Infrastruktury Informacji Przestrzennej do projektu rozporządzenia Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii w sprawie bazy danych obiektów topograficznych oraz mapy zasadniczej,
- uwagi Komisji Geodezji i Infrastruktury Informacji Przestrzennej do projektu rozporządzenia Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii w sprawie geodezyjnej ewidencji sieci uzbrojenia terenu,
- uwagi Komisji Geodezji i Infrastruktury Informacji Przestrzennej do projektu rozporządzenia Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii w sprawie ewidencji miejscowości, ulic i adresów,
- uwagi Komisji Geodezji i Infrastruktury Informacji Przestrzennej do projektu rozporządzenia w sprawie ewidencji gruntów i budynków,

- Uwagi Komisji Geodezji i Infrastruktury Informacji Przestrzennej ZMP do projektu rozporządzenia Ministra Rozwoju, Pracy i Technologii w sprawie organizacji i trybu prowadzenia państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego,
- Uwagi Komisji Geodezji i Infrastruktury Informacji Przestrzennej ZMP do projektu rozporządzenia w sprawie standardów technicznych wykonywania geodezyjnych pomiarów sytuacyjnych i wysokościowych oraz opracowywania i przekazywania wyników tych pomiarów do państwowego zasobu geodezyjnego i kartograficznego,
- Stanowisko Komisji Edukacji dotyczące projektu dokumentu "Edukacja dla wszystkich - ramy rozwiązań legislacyjno-organizacyjnych na rzecz kształcenia włączającego dla wszystkich osób uczących się",
- Stanowisko Komisji Edukacji dot. propozycji Ministerstwa Edukacji i Nauki dotyczących zmian w zakresie pragmatyki zawodowej nauczycieli,
- Stanowisko Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska w sprawie taryf dla zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz zbiorowego odprowadzania ścieków,
- Stanowisko Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska w sprawie stworzenia możliwości dotowania wymiany sieci wodnokanalizacyjnych wykonanych z azbestocementu i stosownych zmian legislacyjnych,
- Stanowisko Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw (UD 136),
- Stanowisko Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska w sprawie ponownego wprowadzenia tzw. regionalizacji w gospodarce odpadami komunalnymi,
- Stanowisko Komisji Polityki Społecznej w sprawie realizacji Narodowego Programu Szczepień przeciw COVID-19,
- Stanowisko Komisja Finansów w sprawie niedofinansowania zadań zleconych samorządom do realizacji przez stronę rządową,
- Stanowisko Komisji Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego w sprawie wprowadzenie zmian w ustawach: Prawo łowieckie, Prawo o ruchu drogowym, o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, o strażach gminnych.
- propozycja Komisji Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego dot. nowelizacji rozporządzenia RM w sprawie reklamowania od obowiązku pełnienia czynnej służby wojskowej w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny,
- opinia Komisji Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego w sprawie projektu ustawy o ochotniczej straży pożarnej,
- poparcie Komisji Bezpieczeństwa i Porządku Publicznego dla ustanowienia odznaczenia państwowego za zasługi dla Straży Miejskiej.

Na szczególną uwagę zasługuje nowa, powołana w 2021 roku **Komisja Praw Człowieka i Równego Traktowania, która odbyła aż 7 posiedzeń**, w tym jedno w formule hybrydowej (Sopot, 30.08) i 1 stacjonarne w Świdnicy (29-30.11). Komisji przewodniczy **Magdalena Czarzyńska-Jachim,** wiceprezydentka Sopotu. Ukoronowaniem prac Komisji było zorganizowanie w Poznaniu 11 października, podczas Kongresu *Local Trends*, uroczystości podpisania przez prezydentów i burmistrzów 16 miast ***Europejskiej Karty Równości Kobiet i Mężczyzn w Życiu Publicznym***, z udziałem sekretarza generalnego CEMR, Frederica Vallier.

Ważne znaczenie miała także propozycja Komisji, dotycząca nagłośnienia roli samorządu terytorialnego w przestrzeganiu i realizacji istotnej części podstawowych praw człowieka. Zaowocowała ona zrealizowaną przez Związek kampanią uczczenia **Międzynarodowego Dnia Praw Człowieka**.

W Komisji Praw Człowieka i Równego Traktowania pracowało w minionym roku 51 przedstawicieli miast członkowskich. Przy Komisji działa dodatkowo zespół ekspercki, który opracowuje wspólnie ze Stowarzyszeniem Arteria projekt „Standard minimum praw człowieka w polskim samorządzie.

Członkowie Komisji przyjęli:

- Wspólny dokument zawierający uwagi do projektu Krajowego Programu Działań na rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030 – Program został negatywnie oceniony przez stronę samorządową w Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu,
- Stanowisko w sprawie nauczania dzieci cudzoziemskich – zaakceptowanie przez Zarząd ZMP i przesłane do MEiN,
- Apel dotyczący prac nad projektem ustawy zakładającym wyrażenie zgody na wypowiedzenie Konwencji stambulskiej,
- Propozycję wsparcia Rady Gmin i Regionów Europy dla polskich samorządów w kwestii przyjęcia Europejskiej Karty Równości Kobiet i Mężczyzn w Życiu Lokalnym, która została jednogłośnie przyjęta w czerwcu 2021 r. na posiedzeniu Komitetu Politycznego CEMR,
- Apel w sprawie systemowej pomocy dla imigrantów – przyjęty przez Zarząd ZMP.

Należy wyrazić żal, że trwająca pandemia znacznie zakłóciła rytm prac naszych Komisji. Ważnym ich dorobkiem była zawsze wymiana doświadczeń w bezpośrednich spotkaniach w wielu miastach członkowskich, które przy okazji posiedzeń prezentowały swoje doświadczenia, osiągnięcia i dobre praktyki.

Stanowiska, opinie i materiały wypracowane przez Komisje są prezentowane na posiedzeniach Zarządu, który – na ich podstawie – przyjmuje niektóre stanowiska (szerzej o pracach Komisji na www.miasta.pl .

3. Opinie prawne, ekspertyzy, opracowania

Ważniejsze opinie prawne / ekspertyzy dla Związku w roku 2021

- projekt wniosku do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności z przepisami Konstytucji RP ustawy z dn.28 listopada 2020 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, ustawy o **zryczałtowanym podatku dochodowym** od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2020r. poz.2123);
- opinia prawna w przedmiocie **roszczeń** o zapłatę z tyt. dotacji na dofinansowanie bieżącej działalności oświatowej **przedszkoli niepublicznych** zawierającej analizę problemów prawnych związanych z interpretacją przepisów prawa oświatowego w zakresie sposobu kalkulowania wartości dotacji dla przedszkoli niepublicznych oraz wskazująca spektrum argumentacji prawnej jaką gminy mogą przedstawić w sporach sądowych o zapłatę wytaczanych przez podmioty oczekujące dopłat do otrzymanej dotacji na dofinansowanie bieżącej działalności oświatowej;
- informacja prawna z dn. 31.03.2021 r. w przedmiocie **ochrony dóbr osobistych** jednostek samorządu terytorialnego oraz włodarzy JST i modeli postępowania przy naruszeniu takich dóbr w artykule prasowym czy publikacji internetowej;
- opinia prawna z dn. 10.08.2021 r. w przedmiocie analizy **wykładni ustawy o podatkach i opłatach lokalnych** i możliwości jej zastosowania w praktyce gminnych organów podatkowych w stosunku do **lokali mieszkalnych**;
- opinia prawna z 10.09.2021 r. dot. konieczności uzyskania pozytywnej **opinii kuratora oświaty jako warunku likwidacji szkoły** dla której organem prowadzącym jest gmina;
- opinia prawna z 10.09.2021 r. w przedmiocie dopuszczalności zaskarżenia do sądu administracyjnego aktu lub czynności powodującej nieprzyznanie JST środków finansowych w ramach **Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych**;
- informacja prawna z 16.07. 2021 r. na temat możliwości utworzenia **fundacji pn. *Miasto*** przez stowarzyszenie Związek Miast Polskich;
- informacja prawna w zakresie funkcjonowania **stowarzyszeń z udziałem gmin**;
- opinia prawna z dn. 06.12.2021 r. dot. wybranych zmian przewidzianych w projekcie ustawy o zmianie ustawy - **Prawo oświatowe** oraz niektórych innych ustaw;
- opinia prawna z dn. 06.12.2021 r. w przedmiocie analizy dopuszczalności wypłaty **dodatkowego wynagrodzenia rocznego**, przysługującym pracownikom samorządowym, w tym nauczycielom, za rok 2021, przed zakończeniem tego roku;
- projekt nowelizacji przepisów prawa, regulujących **nabywanie spadków przez gminy**, jako spadkobierców koniecznych, gdzie celem zaprojektowanych zmian będzie zabezpieczenie jednostek samorządu terytorialnego przed poniesieniem odpowiedzialności za długi spadkowe w zakresie szerszym, niż wynikającym ze stanu czynnego spadku, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki przepisu art.74 ustawy z dn. 6 lipca 1982r. o księgach wieczystych i hipotece.

Ekspertyzy i opinie prawne są dostępne dla miast członkowskich na naszej stronie internetowej w zakładce „*Strefa dla miast*”, **po zalogowaniu**.

4. Projekty dla miast

Stałym ważnym kierunkiem działań na rzecz wzmacniania kompetencji i wymiany doświadczeń w zarządzaniu miastami są **projekty**, na które pozyskujemy **środki z innych źródeł niż składki członkowskie**. Ich wielkość w r. 2021 czterokrotnie przekroczyła wpływy ze składek. Źródłem finansowania są fundusze unijne lub norweskie/EOG, zarządzane poprzez poszczególne ministerstwa jako instytucje zarządzające, a Związek jest ich realizatorem lub współrealizatorem. Udział w projektach jest otwarty dla miast - nabór wynika z warunków otwartego konkursu organizowanego przez instytucje zarządzające, albo – gdy jest taka możliwość – bezpośrednio zapraszamy nasze miasta członkowskie.

Podejmując projekty, kierujemy się kilkoma generalnymi zasadami:

Projekty są **adresowane do miast i ich przedstawicieli** (burmistrzów / prezydentów, radnych i pracowników); W działaniach projektowych uczestniczyło w ostatnich latach ok. 150 miast członkowskich ZMP i blisko 600 pracowników samorządowych z tych miast.

Angażujemy się wyłącznie w projekty, które tworzą **nowe rozwiązania**: np. model zintegrowanej strategii terytorialnej, model struktury funkcjonalno-przestrzennej, lub tworzą **nowe narzędzia**, których nie ma na rynku, np. Monitor Rozwoju Lokalnego, systemy samooceny stanu rozwoju instytucjonalnego, System Monitorowania Usług Publicznych (SMUP), Forum Rozwoju Lokalnego, lub które **promują ważne rozwiązania** – np. włączanie młodzieży do uczestnictwa w sprawach samorządowych, szerokie wykorzystanie SMUP przez urzędy. Staramy się aby elementem metody realizacji naszych projektów była wymiana doświadczeń, a nie tylko działania eksperckie.

Sposób realizacji projektów umożliwia **oszczędności dla Związku**, to znaczy pozwala sfinansować i znacząco rozwinąć część działań statutowych Związku. Dzięki realizowanym projektom wspieramy podstawową działalność Związku na rzecz miast (opinie, analizy, ekspertyzy, działania medialne itp.)

Inne formy wymiany doświadczeń to przede wszystkim **posiedzenia komisji problemowych** Związku oraz **konferencje, warsztaty, wizyty studyjne**, których Związek jest organizatorem lub współorganizatorem. W roku 2021 były to przede wszystkim wydarzenia organizowane w ramach projektów, w większości w formule online.

Udzielamy też **patronatu** różnym konferencjom, zapraszając miasta członkowskie do udziału w nich (na preferencyjnych warunkach). Najważniejsze spośród tych z roku 2021 to: Kongres Obywatelski, 25. Międzynarodowy Kongres Ochrony Środowiska ENVICON w Poznaniu, Ranking Serwisu Samorządowego PAP „*Gmina dobra do życia*", V Krajowy Kongres Forów Sekretarzy w Warszawie i online (FRDL), Międzynarodowe Forum PPP w Płocku 2021 (online), 19. Forum Sportu i Biznesu SPORTBIZ 2021 w Warszawie (hybrydowe), Konkurs *Puchar Recyklingu* (XXII edycja), III Krajowy Kongres Forów Skarbników, online (FRDL), Kongres *Perły Samorządu* 2021 w Gdyni, Samorządowy Kongres Finansowy 2021 w Sopocie, XIX Samorządowe Forum Kapitału i Finansów w Katowicach

Stopień zaangażowania miast w realizowane przez Związek projekty, a także ważne kampanie tematyczne, obrazuje poniższa mapa:

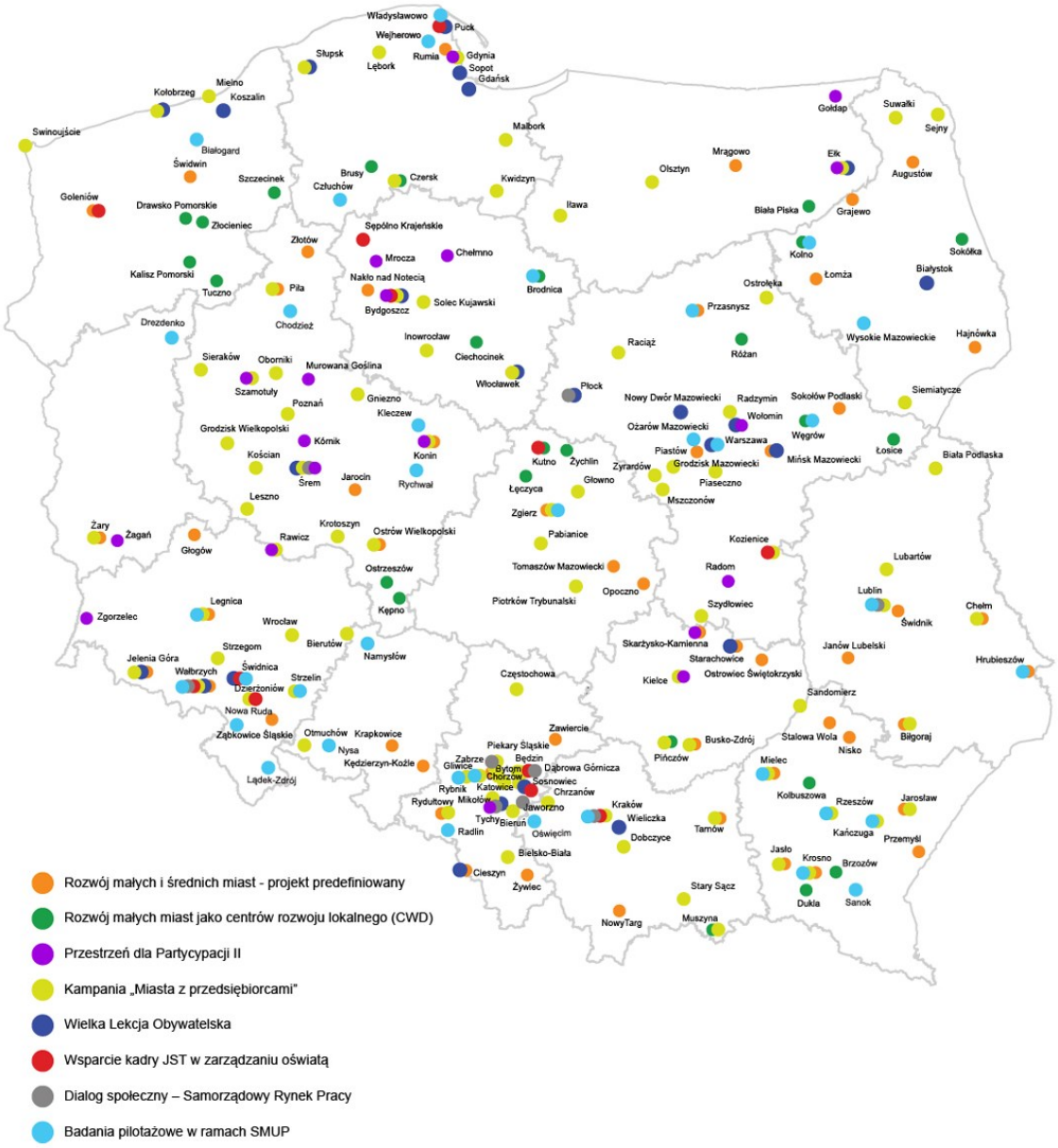

Rozwój małych i średnich miast – projekt predefiniowany

W latach 2019-2024 Związek realizuje projekt szkoleniowo-doradczy dla miast pod nazwą **„Budowanie potencjału instytucjonalnego średnich i małych miast w Polsce na rzecz wdrażania skutecznych lokalnych polityk rozwoju"** – będący częścią Programu „Rozwój Lokalny", finansowanego ze środków Mechanizmu Finansowego EOG oraz budżetu państwa, którego operatorem jest Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Projekt ma przyczynić się do **poprawy sytuacji miast** uznanych za ośrodki z najtrudniejszą sytuacją społeczno-gospodarczą w kraju. W tym celu na grupie miast pilotażowych testowane jest tzw. podejście zintegrowane do planowania i wdrażania działań rozwojowych. Poprawa warunków do wzrostu jakości życia nastąpi w tych

miastach **w wyniku lokalnego rozwoju społecznego i gospodarczego**, z uwzględnieniem wymiaru **partycypacji obywateli** w zarządzaniu miastami, zgodnie z **zasadami ochrony środowiska** oraz **wzmocnienie zdolności instytucjonalnej władz samorządowych** w tych miastach. 29 miast uczestniczące w projekcie uzyskały do dyspozycji środki finansowe (102 mln euro), ale także znacząco zwiększą swoją zdolność do efektywnego programowania i skutecznego wdrażania lokalnych polityk rozwojowych.

Rolą ZMP (realizującego tzw. projekt predefiniowany w programie Rozwój Lokalny) było najpierw wsparcie miast przygotowujących wnioski konkursowe, a obecnie jest nią wsparcie miast laureatów konkursu grantowego MFiPR w realizacji przyjętego planu, oraz szerokie upowszechnianie metod i narzędzi zarządzania zintegrowanego do pozostałych miast w kraju, wypracowanie rekomendacji dla Krajowej Polityki Miejskiej, a także współpraca bilateralna polsko-norweska.

Do II etapu projektu w 2020 r. zakwalifikowało się 54 miasta (w tym **43 członkowskie**).

W czerwcu 2021 Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej zdecydowało w uzgodnieniu z donorami, że laureatów konkursu będzie 29 a nie 15, co zwiększyło liczbę miast-beneficjentów dotacji, ale pociągnęło za sobą znaczące zmniejszenie jej wysokości. Zespół doradców ZMP wspierał miasta w zmianach i przygotowaniu dokumentacji do umów z Ministerstwem.

Na 29 miast zakwalifikowanych do III etapu **25 jest członkami ZMP**. Wszystkie miasta będą wspierane we wdrażaniu Planów Rozwoju Lokalnego i Planów Rozwoju Instytucjonalnego oraz wybranych narzędzi zarządzania rozwojem i w upowszechnianiu ich stosowania. W oparciu o doświadczenie realizacji projektu ZMP opisze modele strategicznego zarządzania rozwojem w miastach borykających się z kryzysem demograficznym i skutkami spowolnienia rozwoju, w celu ich upowszechniania.

Realizując komponent **współpracy dwustronnej** z państwami-darczyńcami, Norweski Związek Władz Lokalnych i Regionalnych (KS) do końca 2021 r. zidentyfikował miasta norweskie jako partnerów dla 15 miast polskich biorących udział w programie Rozwój Lokalny, a nasz zespół przygotowywał spotkania on-line z miastami norweskimi. Proces identyfikacji partnerów będzie trwał do połowy 2022. Zespół ZMP będzie wspierać kontakty bilateralne miast polskich i norweskich.

Narzędzia wspomagające zarządzanie rozwojem miast

Jednym z powodów angażowania się ZMP w projekty jest możliwość wypracowania narzędzi wspierających zarządzanie rozwojem i dostarczanie usług swoim mieszkańcom. W r. 2019 powstała wersja rozwojowa Systemu Analiz Samorządowych (SAS) – w postaci stale rozbudowywanego **Monitora Rozwoju Lokalnego (MRL)** (https://systemanaliz.pl/monitor-rozwoju-lokalnego}.

W roku 2021 **Monitor Rozwoju Lokalnego** w wyniku prac eksperckich Związku został wyodrębniony pod nowym adresem https://monitorrozwoju.pl/

Strona ta stanowi przejście do dalszych czterech portali, dzięki którym miasta mogą analizować swoją sytuację społeczno-ekonomiczną, przy użyciu szeregu wskaźników oraz danych pozyskanych do budowy tych portali. Dzięki staraniom ZMP, w roku 2021 pozyskane zostały do bazy MRL dane z GUS BDL; MF – w zakresie sprawozdań finansowych JST, demografii pogłębionej w zakresie migracji; POLTAX, ZUS, KRUS.

https://gminy.monitorrozwoju.pl - umożliwia analizę potencjału rozwoju gmin oraz przegląd podstawowych wskaźników w oparciu o statystykę publiczną i dane Ministerstwa Finansów – poprzez porównanie zestawu wskaźników dla miasta ze średnią w grupie podobnych miast w układzie zmian na przestrzeni ostatnich 5 lat. Taki układ informacji obrazuje kluczowe procesy rozwojowe danego miasta w zestawieniu z miastami o podobnych cechach, funkcji i często konkurujących ze sobą o mieszkańców i inwestorów, a jednocześnie pozwala śledzić przebieg tych procesów we własnym mieście z roku na rok – poprzez łatwiejszą analizę własnych danych w jednym miejscu. Użytkownicy znajdą tu łącznie 150 wskaźników oraz ogólny syntetyczny wskaźnik rozwoju każdej JST.

https://partnerstwa.monitorrozwoju.pl/ - portal analogiczny do portalu dla gmin, w którym jest możliwość przeprowadzenia ogólnej ocena sytuacji w partnerstwie oraz zapoznanie się z wartością syntetycznego wskaźnik rozwoju partnerstwa/obszaru funkcjonalnego w okresie pięcioletnim (portal uruchomiony w związku z realizowanym przez ZMP projektem CWD dla 38 partnerstw);

https://analizy.monitorrozwoju.pl/ - portal umożliwiający analizowanie danych i wskaźników pogrupowanych w 12 obszarów, ważnych z punktu widzenia każdej gminy dla jej rozwoju społeczno-gospodarczego; długie, dziesięcioletnie ciągi czasowe; możliwość przeanalizowania własnej sytuacji w grupie innych dobranych gmin; około 650 wskaźników;

https://przedsiebiorczosc.monitorrozwoju.pl/ - umożliwia analizę stanu przedsiębiorczości lokalnej, atrakcyjności inwestycyjnej i konkurencyjności lokalnej gospodarki oraz rynku pracy; około 750 wskaźników z wykorzystaniem danych o strukturze dochodów oraz podatków mieszkańców i firm z własnego terenu z bazy POLTAX, danych o zarobkach i zatrudnieniu mieszkańców na podstawie ZUS i KRUS.

Dane i wskaźniki pozyskane przez ZMP są dostępne dla wszystkich JST. Pozwoli to burmistrzom miast śledzić te szczegółowe parametry zarówno dla swojego miasta, jak i u sąsiadów z otaczających gmin wiejskich. Wszystkie portale z grupy MRL pozwalają lepiej monitorować z roku na rok sytuację w mieście, diagnozować rzeczywiste zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej w porównaniu z podobnymi miastami i w ten sposób bardziej rzetelnie planować – w szybko zmieniającej się sytuacji – w oparciu o aktualne dane. Portale są obecnie rozwijane i będą corocznie aktualizowane.

Ocena stanu samorządności lokalnej w Polsce

Komponent współpracy pomiędzy ZMP a Organizacją Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) pt. *„Lepsze zarządzanie, planowanie i dostarczanie usług w jednostkach samorządu lokalnego w Polsce*”, ma na celu dostarczenie w Programie „Rozwój Lokalny” know-how oraz rekomendacji ze strony zewnętrznej organizacji międzynarodowej w zakresie efektywności prowadzenia polityki rozwoju oraz wzmacniania potencjału instytucjonalnego jednostek samorządu lokalnego w Polsce. Od stycznia do końca czerwca 2021 odbyły się dwa końcowe spotkania z ekspertami OECD: warsztaty dzielenia się doświadczeniami krajów OECD w 8 obszarach zarządzania w JST istotnych dla polityki rozwoju lokalnego i ponadlokalnego oraz konferencja końcowa na której zaprezentowano i omówiono główne wnioski z raportu końcowego.

Raport, w którym OECD przedstawił swoją ocenę stanu zarządzania w samorządzie lokalnym w Polsce oraz zestaw rekomendacji skierowanych do samorządu oraz rządu, dotyczących pożądanych zmian został opublikowany i rozesłany do uczestniczących instytucji rządowych i samorządowych oraz jest dostępny na stronie ZMP pod adresem https://www.miasta.pl/uploads/attachment/file/4725/OECD_Poland_Local_Report_PL.pdf. Będzie on służył jako punkt odniesienia do rozmów z rządem nt. zmian w systemie prawnym funkcjonowania samorządu z perspektywy doświadczeń międzynarodowych.

Opracowane przez OECD **narzędzie samooceny stanu rozwoju instytucjonalnego** https://www.miasta.pl/uploads/attachment/file/5009/Narzedzie_Samooceny_JST_OECD_wersja_PL.pdf jest dostępne na naszej stronie internetowej. Planowane jest wykonanie jego wersji on-line, która umożliwi szersze wykorzystanie w bieżącej pracy w miastach.

Rozwój małych miast jako centrów rozwoju lokalnego (CWD)

Celem projektu „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego" jest wypracowanie formuły wspierania samorządów lokalnych na obszarach „zmarginalizowanych" w procesie planowania strategicznego i wspólnego zarządzania rozwojem. Naturalnymi centrami rozwoju lokalnego na terenach wiejskich są właśnie małe miasta. Operatorem projektu jest MFiPR, a realizatorem działań doradczych dla partnerstw samorządowych jest ZMP.

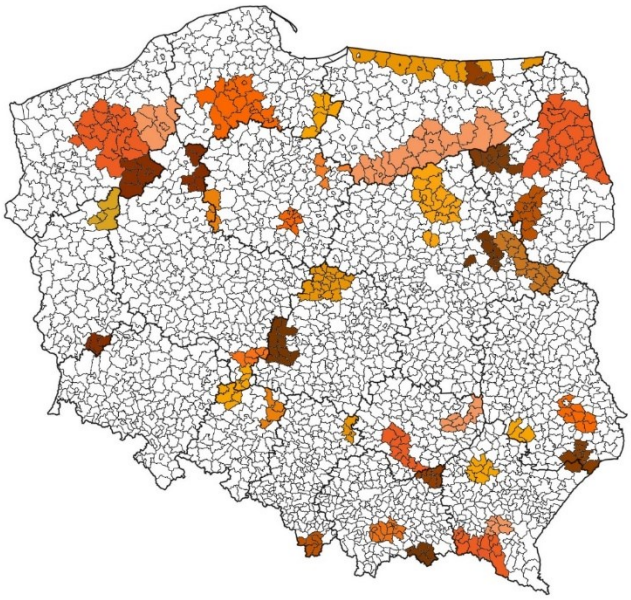

Uczestnikami projektu CWD jest 38 partnerstw z 15 województw, zarekomendowanych do udziału w projekcie przez 15 województw samorządowych, w których jest:

→ 353 gmin, w tym 18 miast średnich, 95 gmin miejsko-wiejskich i 240 gmin wiejskich,

→ 35 powiatów.

Wśród miast i gmin miejsko-wiejskich na terenach „zmarginalizowanych", objętych projektem MFiPR, są **24 miasta członkowskie ZMP.**

Celami projektu Pilotaż CWD są:

- Popularyzacja wśród małych miast i gmin na tzw. „obszarach zmarginalizowanych" idei i form współpracy międzysamorządowej, jako wartości o kluczowym znaczeniu dla przełamywania barier rozwojowych i wykorzystania potencjałów rozwojowych;
- Zapewnienie partnerstwom samorządów lokalnym kompleksowego wsparcia doradczego, dotyczącego planowania strategicznego i projektowego: od wykonania pełnej diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej, przez strategię terytorialną obszaru partnerstwa, po identyfikację projektów rozwojowych, analizę ich wielowymiarowej wykonalności oraz przygotowanie wstępnych wniosków o dofinansowanie;
- Wyposażenie partnerstw samorządowych w dokumenty niezbędne do ubiegania się o dofinansowanie przedsięwzięć z różnych źródeł, w tym unijnych 2021-2027.

Co warto wiedzieć o CWD

To aktualnie największy projekt doradczy w Polsce (dla niemal 400 samorządów lokalnych). Projekt jest wysoko oceniany przez uczestników.

Jest to pierwszy projekt doradczy, łączący bezpośrednią współpracę Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, 15 urzędów marszałkowskich oraz niemal 400 samorządów lokalnych, w całości koordynowany przez ZMP.

Zadeklarowany pilotażowy charakter jest w rzeczywistości realizowany: wypracowywane rozwiązania mają przełożenie na wymiar systemowy, np. koncepcja projektu zintegrowanego została wpisana do Umowy Partnerstwa; ma miejsce praktyczne uzgadnianie w 15 regionach mechanizmów finansowania projektów partnerstw terytorialnych; oraz trwa dialog dotyczący tego, na ile projekty te wpisują się w finansowanie z krajowych programów operacyjnych, a nie tylko regionalnych.

Efektem realizacji projekt doradztwa dla partnerstw (CWD) jest opracowanie koncepcji, która została zaowocowała przygotowaniem **141 projektów zintegrowanych**, które będą mogły uzyskać finansowanie zewnętrzne.

Projekt Pilotaż CWD finansowany jest ze środków Programu UE POPT i z budżetu państwa. Rozpoczął się w IV kwartale 2020 r., a zakończy się w I kwartale 2022 r. Istnieje realna szansa kontynuacji tego projektu dla kolejnych miejskich obszarów funkcjonalnych, w tym części nowych ZIT-ów.

Wsparcie przedsiębiorczości rodzinnej

Kluczowym celem projektu realizowanego w **7 miastach członkowskich** w latach 2018-20 było wypracowanie mechanizmów ścisłej współpracy władz miasta i środowiska lokalnych firm rodzinnych, tak aby wypracowany system wsparcia dla firm był stały i skuteczny.

Ten trzyletni projekt formalnie zakończył się w połowie 2020 ale w roku 2021 podejmowaliśmy wspólne inicjatywy z liderem projektu - Stowarzyszeniem Inicjatywa Firm Rodzinnych polegające na obchodzeniu w miastach członkowskich Dnia Przedsiębiorcy, przypadającego na 21 czerwca. Blisko 100 miast wzięło aktywny udział w akcji promocyjnej – „Miasta z przedsiębiorcami", w ramach której w przestrzeni publicznej wywieszono na miejskich nośnikach reklamowych plakaty podkreślające znaczenie lokalnych środowisk gospodarczych dla rozwoju miast. Jednym ze wspólnie promowanych haseł było „Działaj lojalnie – kupuj lokalnie". Dane liczbowe, zawarte na plakatach w poszczególnych miastach, pochodziły z Monitora Rozwoju Lokalnego dla danego miasta.

System Monitorowania Usług Publicznych (SMUP) – już funkcjonuje !

Celem realizowanego od 4 lat projektu SMUP jest zbudowanie i udostępnienie bazy wskaźników nt. usług publicznych świadczonych przez jednostki samorządu gminnego i powiatowego - w portalu GUS pod adresem **https://smup.gov.pl/.** Portal od 1 grudnia 2021 publicznie dostępny i duża część danych jest już dostępna i wgrana do systemu.

Długofalowym celem budowy SMUP jest pomoc osobom zarządzającym w JST w optymalizacji świadczenia usług publicznych, w oparciu o zintegrowane, wysokiej jakości dane pozwalające wykorzystywać je jako informację zarządczą.

Rolą Związku Miast Polskich i Związku Powiatów Polskich[1], które są partnerami samorządowymi Głównego Urzędu Statystycznego - będącego głównym beneficjentem projektu - jest merytoryczne doradztwo przy wyborze wskaźników, określaniu metod pozyskania danych i określaniu rzeczywistych pełnych kosztów, w doskonaleniu wynikowego portalu SMUP. Od 2022 r. Związki będą prowadziły upowszechnianie wśród JST korzystania ze SMUP do celów zarządczych. Liderem projektu jest Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji. Finansowanie pochodzi ze środków Programu UE POWER 2.18

SMUP docelowo będzie zawierać dane dla 9 obszarów usług publicznych:

- edukacja,
- ochrona środowiska,
- gospodarowanie nieruchomościami, w tym mieszkalnictwo,
- drogownictwo i transport,
- inwestycje i budownictwo,
- geodezja i kartografia,
- kultura i rekreacja,
- lokalna polityka społeczna (w trakcie budowy),
- podatki i opłaty lokalne.

System SMUP zawiera opisy 78 usług zgromadzonych w tych 9 obszarach, których łączna wartość to ok 85% wydatków JST. Łącznie w systemie opisano ok. 1000 wskaźników, z danymi za lata 2010-2020. Dane w systemie monitorowania usług publicznych pochodzą od jednostek samorządu terytorialnego i są pozyskiwane ze statystyki publicznej i danych administracyjnych.

Dane te zbierają:

1. Główny Urząd Statystyczny (cykliczne badania statystyczne),
2. Ministerstwa i urzędy centralne (np. Ministerstwo Finansów, MEiN, GUGiK, etc.).

Portal SMUP niejako „zwraca" te dane – zaprezentowane w sposób uporządkowany i łatwy do porównań – samorządom, które je dostarczyły, do wykorzystania w zarządzaniu lokalnymi usługami publicznymi..

[1] na wcześniejszym etapie projektu, w latach 2017-19 koncepcję SMUP współtworzył także Śląski Związek Gmin i Powiatów.

Obecnie pracujemy nad:

- Wypełnieniem zidentyfikowanych luk informacyjnych,
- Przygotowaniem możliwości prezentacji w systemie kosztu całkowitego usługi,
- Budowaniem bazy dobrych praktyk, prezentujących wykorzystanie analizy danych w zarządzaniu usługami lokalnymi.

Zapraszamy na szkolenia dotyczące obsługi i efektywnego wykorzystania portalu SMUP w działalności administracji samorządowej w formie on-line i stacjonarnej (Grupy Wymiany Doświadczeń). Szkolenia potrwają do połowy roku 2023. Rekrutacja trwa od 31 stycznia 2022 poprzez stronę http://www.smup.jst.org.pl/ - tam również są wszelkie informacje.

Udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym

Projekt realizowany jest przez Fundację Pracownia Badań i Innowacji Społecznych „Stocznia" (lider projektu), Pracownię Zrównoważonego Rozwoju i Związek Miast Polskich. Głównym celem projektu jest wsparcie gmin merytorycznie przygotowując je do **przeprowadzenia wysokiej jakości konsultacji społecznych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub studium** przy aktywnym udziale mieszkańców. Pomoc projektu polega dostarczeniu kompleksowej pomocy doradczej w tym procesie, zaś na pokrycie bieżących kosztów uczestniczące miasta i gminy uzyskały granty w wysokości do 20 tys. zł. Uczestnicy spotykają się co najmniej raz na pół roku na spotkaniach sieciujących w celu wymiany doświadczeń. W projekcie uczestniczy 27 miast i gmin, z czego **19 to miasta członkowskie ZMP**. Okres realizacji dwu etapów projektu: listopad 2018 – czerwiec 2022.

Zarządzanie oświatą

Projekt realizowany jest przez Ośrodek Rozwoju Edukacji w ramach Działania 2.18 POWER. ZMP uczestniczy w tym przedsięwzięciu, jako partner ORE, który ma zapewnić zgodność podejmowanych w projekcie działań z uwarunkowaniami i rzeczywistymi potrzebami praktyków samorządowych. Głównym celem obecnego etapu projektu jest **przygotowanie kadry JST oraz dyrektorów szkół i placówek w zakresie zarządzania kryzysowego oraz zarzadzania edukacją w formie zdalnej**. W projekcie uczestniczy 14 gmin miejskich i miejsko-wiejskich (z czego **12 to miasta członkowskie ZMP**), 3 gminy wiejskie i 6 powiatów, w formie spotkań w ramach Grup Wymiany Doświadczeń.

Samorządowy rynek pracy (Schematy Dialogu Społecznego dla Godnej Pracy)

Projekt realizowany jest od marca 2020 r. w partnerstwie z Komisją Krajową NSZZ „Solidarność", Norweskim Związkiem Władz Lokalnych i Regionalnych (KS) oraz Norweskim Związkiem Pracowników Komunalnych (Fagforbundet), finansowany ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego poprzez Innovation Norway. **Celem projektu** jest poprawa jakości dialogu społecznego w sektorze publicznym na poziomie lokalnym w Polsce poprzez identyfikację i rozwój metod wspierających dialog społeczny w tym sektorze, a także rozwój kanałów komunikacji i **współpracy pomiędzy związkami zawodowymi i władzami lokalnymi.**

W ramach realizacji projektu miasta członkowskie **Jaworzno i Płock** wypracowały i podpisały porozumienia ze związkami zawodowym obligujące obie strony do dialogu w ważnych sprawach pracowniczych. W poprzednim roku (2020) odbył się Konkurs SAMORZĄDOWY LIDER ZARZĄDZANIA 2020: „Samorząd jako pracodawca - Dialog społeczny dla godnej pracy". Jego laureaci (15 przedstawicieli JST) uczestniczyli na przełomie listopada i grudnia br. w dwóch wizytach studyjnych do Norwegii.

W ramach projektu powstał także raport – publikacja „Samorząd terytorialny a związki zawodowe – uwarunkowania, możliwości, perspektywy prowadzenia dialogu społecznego" z obszerną częścią przygotowaną przez ZMP pt. „***Stan wiedzy o samorządowym rynku pracy***".

Krajowy Punkt Kontaktowy Programu URBACT

Krajowy Punkt Kontaktowy URBACT jest prowadzony przez Związek we współpracy z Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej. Jego zadaniem jest wspieranie miast polskich, realizujących projekty w transnarodowych sieciach programu URBACT III oraz organizowanie konferencji i spotkań dotyczących programu, jak również rozpowszechnianie wiedzy zgromadzonej w ramach działań projektowych w miastach.

Program URBACT cieszy się od lat sporym zainteresowaniem polskich miast, zwłaszcza dużych i średnich, które mają potencjał kadrowy umożliwiający aktywny udział w międzynarodowej wymianie doświadczeń.

Krajowy Punkt Kontaktowy URBACT zorganizował również serię spotkań przygotowawczych do Kongresu Polityki Miejskiej w Katowicach, oraz w ramach samego Kongresu Polityki Miejskiej zorganizował trzy panele tematyczne przedstawiające osiągnięcia Sieci Transferu URBACT w Polsce (16 projektów).

Mocniejsze NGOsy dla edukacji i aktywności obywatelskiej młodych

Celem projektu *Mocniejsze NGOsy dla edukacji i aktywności obywatelskiej młodych*, realizowanego przez Fundację Civis Polonus, w partnerstwie ze Związkiem od kwietnia 2021 r. jest rozbudzenie aktywności obywatelskiej młodych ludzi poprzez profesjonalne wsparcie organizacji pozarządowych działających w tym obszarze oraz zachęcanie jednostek samorządu terytorialnego do współpracy z tymi organizacjami.

Projekt, który będzie realizowany do końca 2022 roku, adresowany jest do organizacji pozarządowych i jednostek samorządu terytorialnego liczących do 100 000 mieszkańców, z terenu 5 województw: podkarpackiego, warmińsko-mazurskiego, lubelskiego, podlaskiego i kujawsko-pomorskiego.

W ramach projektu planowane jest przygotowanie poradnika dla organizacji pozarządowych na temat sprawdzonych formatów działań, które wzmacniają i uruchamiają aktywność obywatelską wśród młodzieży, a które NGO-sy mogą wdrażać we współpracy z samorządami terytorialnymi.

Miasta praw człowieka. Standard minimum praw człowieka w polskim samorządzie

Projekt realizowany z dotacji programu Aktywni Obywatele - Fundusz Krajowy, finansowanego z Funduszy EOG.

Stowarzyszenie Arteria w partnerstwie ze Związkiem Miast Polskich realizuje projekt "Standard minimum praw człowieka w polskim samorządzie", mający na celu wsparcie samorządów w pracach nad budową i wdrażaniem polityk i strategii równościowych, uwzględniających **godność człowieka** jako źródło wszelkich indywidualnych praw i wolności.

W ciągu najbliższych dwóch lat, w ścisłej współpracy z przedstawicielkami i przedstawicielami samorządów, społeczności lokalnych, ruchów miejskich i organizacji pozarządowych, lokalnych biznesów i instytucji edukacyjnych, planujemy wspólnie wypracować praktyczne narzędzia i platformę do wzajemnej wymiany doświadczeń samorządów, które już pracują, albo dopiero planują podjąć prace w obszarze założeń, polityk i strategii włączających i równościowych.

Bazując na zebranych w ostatniej dekadzie doświadczeniach w obszarze polityk równościowych i konsultacjach z współpartnerkami i współpartnerami projektu, planujemy opracować zbiór dobrych praktyk, narzędzi, sprawdzonych rozwiązań i tych, które nie odniosły spodziewanego skutku w formie praktycznego manuala oraz materiałów audiowizualnych. W trakcie projektu planujemy też webinaria online z udziałem uznanych ekspertek i ekspertów w celu poznania doświadczeń miast i wsparcia w prowadzonych działaniach lub ich podjęciu. **W ramach projektu działa Zespół ekspercki ds. praw człowieka, złożony z 25 przedstawicielek i przedstawicieli samorządów.**

Forum Rozwoju Lokalnego

Forum Rozwoju Lokalnego to zintegrowany pakiet działań służących upowszechnianiu podejścia oraz narzędzi prowadzenia polityki zrównoważonego rozwoju lokalnego. Działania są prowadzone w ramach realizowanego przez Związek projektu predefiniowanego, który jest częścią Programu „**Rozwój lokalny**". Idea Forum Rozwoju Lokalnego opiera się na bezpośredniej pracy z miastami, seminariach i warsztatach, ogólnopolskich konferencjach, sieciach wymiany doświadczeń, a także na upowszechnianiu produktów i narzędzi rozwoju lokalnego.

Wiosną 2020 r. w cyklu Forum Rozwoju Lokalnego rozpoczęliśmy cykl otwartych seminariów online dla przedstawicieli miast, w ramach projektu «URUCHOMIENIE ENDOGENNYCH POTENCJAŁÓW WARUNKIEM ROZWOJU MAŁYCH I ŚREDNICH MIAST W POLSCE». Seminaria są poświęcone zasobom miast, które można uruchomić i lepiej wykorzystać do rozwoju lokalnego.

Dzięki udziałowi w seminariach miasta mogą:

- lepiej identyfikować i aktywizować zasoby i czynniki rozwoju lokalnego,
- wzmacniać umiejętności kierowania polityką rozwoju miasta,
- wymieniać się wiedzą z miastami stojącymi przed podobnymi wyzwaniami.

W 2021 r. odbyło się **11** seminariów Forum Rozwoju Lokalnego. Seminaria są dostępne dla zarejestrowanych uczestników w formacie ClickMeeting oraz transmitowane na Facebooku. W ub.r. wzięło w nich udział na żywo **prawie 3,5 tys. osób (Facebook + ClickMeeting)**. Łącznie były to ponad 44 godziny wiedzy eksperckiej i praktycznej, oraz szereg inspiracji z miast i dobrych praktyk. Skupiliśmy się głównie na tematyce związanej z zielonym ładem (4 FRL), pracami nad Krajową Polityką Miejską 2030 (2 FRL) oraz nad zewnętrznymi źródłami finansowania inwestycji. Od kwietnia 2020 r. do końca 2021 r. odbyło się 25 seminariów FRL i brało w nich udział niemal 7,5 tys. osób.

Prelegentami podczas seminariów w 2021 r. było: 13 osób reprezentujących instytucje centralne, 35 ekspertów oraz 34 przedstawicieli z 34 miast (samorządowcy, szefowie podmiotów komunalnych i administracji miejskiej).

Oprócz spotkań na żywo wykorzystujemy różne formy i narzędzia komunikacji, aby dotrzeć z wypracowaną wiedzą do jak najliczniejszej grupy samorządów. Cały czas działa, uruchomioną 26 października 2020 r., strona internetowa Forum (**www.forum-rozwoju-lokalnego.pl**), na gdzie znajdują się pogrupowane tematycznie materiały i prezentacje z seminariów oraz liczne inne publikacje i opracowania.

W 2021 r.:

- stronę odwiedziło ponad **12 300 osób**, które pobrały **2 800 plików**, materiałów eksperckich,
- opublikowano **34 aktualności**,
- przedstawiono **158 dobrych praktyk** z miast, gotowych rozwiązań, wdrożeń i pomysłów w zakresie transformacji cyfrowej, środowiska, mieszkalnictwa, gospodarki w obiegu zamkniętym, marketingu terytorialnego, gospodarki komunalnej i innych,
- zamieszczono **200 publikacji** „Okiem eksperta” – wskazówki, analizy, wnioski i inspiracje służące miastom i partnerom,
- opublikowano **37 raportów i publikacji**.

Będziemy nadal kontynuować ważne i bieżące tematy dla polskich miast, ale także podejmować nowe rodzaje działalności: Sieci Wymiany Doświadczeń, konsultacje ustaw i dokumentów strategicznych czy powiązanie FRL z przygotowaniami do Światowego Forum Miejskiego, które odbędzie się w Katowicach od 26 do 30 czerwca 2022 roku.

5. Współpraca zagraniczna

Wymiar europejski

Rada Gmin i Regionów Europy (CEMR): Członkami CEMR z Polski są: Związek Miast Polskich i Związek Powiatów Polskich. Przedstawicielami ZMP w Komitecie Politycznym są: **Aleksandra Dulkiewicz**, prezydent **Gdańska**, **Tomasz Kacprzak**, radny RM **Łodzi** oraz **Jarosław Górczyński**, prezydent **Ostrowca Świętokrzyskiego**. Zastępcą członka jest prof. **Jacek Majchrowski**, prezydent **Krakowa**.

W styczniu 2021 roku odbyło się posiedzenie Komitetu Politycznego CEMR w formule online, podczas którego m.in. świętowano 70 rocznicę powstania CEMR-u.

W działającej w ramach CEMR Komisji ds. Równości reprezentują nas: Marta Mazurek – radna miasta Poznania, Magdalena Czarzyńska-Jachim – wiceprezydentka Sopotu. Spotkania Komisji odbywały się online: 8 marca i 25 listopada. Dodatkowo, 26 stycznia (online) odbyło się spotkanie przedstawicielek i przedstawicieli Komisji z Heleną Dalli, Europejską Komisarz ds. Równości.

Z inicjatywy Komisji ds. Równości, CEMR oraz ZMP zorganizowały 11 października w Poznaniu Ceremonię podpisania **Europejskiej Karty Równości Kobiet i Mężczyzn w Życiu Lokalnym**, o której piszemy w innym miejscu sprawozdania.

Kongres Władz Lokalnych i Regionalnych Europy (CLRAE): Przedstawicielami ZMP w Izbie Lokalnej CLRAE są: **Beata Klimek**, prezydent **Ostrowa Wielkopolskiego** oraz **Marcin Gołaszewski**, przewodniczący RM **Łodzi**. Zastępcami są: **Beata Moskal-Słaniewska**, prezydent **Świdnicy** i **Jerzy Kulak**, burmistrz **Gostynia**.

W 2021 r. odbyły się 2 Sesje Plenarne: wiosenna, 40. sesja (online), podzielona na 2 części: 23-24 marca oraz 15-17 czerwca, 41.sesja, Strasbourg, 26-28 października. Podczas sesji odbyły się m.in. wybory na Przewodniczącego Kongresu (został nim Leendert Verbeek z Holandii), Przewodniczących obu Izb oraz Przewodniczących i Wiceprzewodniczących Komisji. Zostały również zaprezentowane priorytety Kongresu na lata 2021-2026 oraz budżet na najbliższe 2 lata. Przedstawiono też raport nt. przestrzegania postanowień Europejskiej Karty Samorządu Lokalnego w czasach kryzysu oraz zaprezentowano priorytety niemieckiej Prezydencji w Komitecie Ministrów Rady Europy.

Komitet Regionów UE: Przedstawicielami ZMP w Komitecie Regionów są: **Paweł Grzybowski**, burmistrz **Rypina**, **Rafał Trzaskowski**, prezydent **Warszawy** i **Krzysztof Matyjaszczyk**, prezydent **Częstochowy**, a ich zastępcami: **Jakub Kwaśny**, przewodniczący RM **Tarnowa**, **Beata Moskal-Słaniewska**, prezydent **Świdnicy** i **Piotr Psikus**, burmistrz **Kępna**. W 2021 r. odbyło się 6 Sesji Plenarnych KR: 2-5 lutego (online), 17-19 marca (online), 5-7 maja (online), 30 czerwca-1 lipca (hybrydowo), 12-14 października (hybrydowo), 1-2 grudnia (hybrydowo).

Komisja Europejska: Związek – we współpracy z MIiR – pełni funkcję punktu kontaktowego programu UE Urbact III. Działania te są opisane w rozdziale dotyczącym realizowanych przez nas projektów.

Wymiar bilateralny

Spotkanie polskich i francuskich samorządów, 30 kwietnia, konferencja online

Ponad 100 przedstawicieli samorządów spotkało się 30 kwietnia na wideokonferencji polskich i francuskich miast. Spotkanie zorganizowane zostało przez Francuską Sekcję CEMR oraz ZMP, przy udziale Ambasady Francji w Polsce i delegatury ds. działań zewnętrznych samorządów terytorialnych Ministerstwa Europy i Spraw Zagranicznych Francji.

Polskie samorządy mają blisko 300 partnerstw z miastami francuskimi. Podczas spotkania dyskutowano m.in. o tym, jaki wpływ na ich działania ma pandemia COVID-19, ale też pojawiły się kwestie związane ze zrównoważonym rozwojem i konkursem Eco-Miasto, organizowanym przez Ambasadę Francji w Polsce. Jedna z sesji poświęcona była wartościom europejskim i prawom człowieka. Spotkanie stanowiło też okazję do podsumowania dotychczasowej współpracy oraz przedstawienia planów na przyszłość.

„Sąsiedztwo zobowiązuje – 30 lat współpracy polskich i niemieckich samorządów; 30 lat Traktatu – 30 lat FWPN".

Z okazji 30. rocznicy podpisania Traktatu o Dobrym Sąsiedztwie między Polską i Republiką Federalną Niemiec, Związek zrealizował wspólnie z niemieckim partnerem – Sekcją Niemiecką CEMR projekt upamiętniający to ważne dla obu narodów wydarzenie, ze szczególnym uwzględnieniem relacji polsko-niemieckich na szczeblu samorządowym.

W ramach projektu zorganizowano 17 czerwca br. **konferencję online**, z udziałem ponad 100 samorządowców z Polski i Niemiec. Podczas spotkania uczestnicy powrócili do momentu podpisania Traktatu, prześledzili proces jego wdrażania w polskich i niemieckich samorządach, zastanawiali się nad deficytami polsko-niemieckiego dialogu oraz nad prognozowaną przyszłością Traktatu. Ważnym aspektem konferencji było przyjrzenie się praktycznym obliczom dwustronnej współpracy, roli samorządów i organizacji pozarządowych, a także zaangażowaniu społeczeństwa obywatelskiego w obu krajach oraz wyzwaniom pandemii i zbliżeniu społeczeństw w dobie COVID-19.

Podczas Konferencji odbyła się **prapremiera filmu „Traktat samorządów**", którego realizacja była jednym z elementów projektu. Następnie zaprosiliśmy Państwa na internetową premierę tego filmu. Po wakacjach oddaliśmy w Państwa ręce kolejną miniaturę filmową, w której znalazło się parę wspomnień z czerwcowej konferencji oraz kolejne przykłady różnorodnej sąsiedzkiej współpracy. Zaczerpnęliśmy je z udostępnionych przez 110 polskich i niemieckich miast materiałów archiwalnych. Pracujemy nad stworzeniem **Galerii,** która ukaże minione 30 lat partnerskich kontaktów, przyjaźni i wspólnych działań.

„Mosty zaufania"

Inicjatywa „Mosty Zaufania" (ang.: Bridges of Trust) realizowana jest przez Radę Gmin i Regionów Europy (CEMR) oraz projekt PLATFORMA, finansowana w ramach programu U-LEAD, wielostronnej akcji Unii Europejskiej i jej państw członkowskich: Niemiec, Polski, Szwecji, Danii, Estonii i Słowenii. Jej celem jest wzmocnienie współpracy między samorządami Ukrainy i Unii Europejskiej. W Polsce promotorem jest Związek Miast Polskich, a uczestniczą w niej 2 polskie miasta: **Wieliczka i Polanica Zdrój.**

6. Kongresy, konferencje, webinaria, inne wydarzenia

- **Spotkania miast członkowskich ZMP – 5 spotkań zorganizowanych w 2021 r. (27 maja, 18 czerwca, 2 lipca, 24 września, 24 listopada)**

Nową inicjatywą Związku w zakresie budowania relacji są „Spotkania miast członkowskich ZMP". Wykorzystując doświadczenia z naszej zdalnej pracy, stworzyliśmy nową przestrzeń komunikacyjną online. Dzięki niej możemy cyklicznie nie tylko przekazywać najważniejsze informacje o tym, nad czym Zarząd i Biuro ZMP obecnie pracują, ale także kontaktować się bezpośrednio z przedstawicielami wszystkich naszych miast członkowskich, którzy mogą podzielić się z nami aktualnymi problemami swoich społeczności lokalnych i ważnymi sprawami samorządowymi wymagającymi na przykład pilnej interwencji Związku.

- **Kongres Polityki Miejskiej 7-8 czerwca 2021, Katowice**

Odbywający się po raz trzeci Kongres Polityki Miejskiej, w wersji hybrydowej, był poświęcony m.in. dyskusji nad efektami prac nad propozycjami rozwiązań do nowej Krajowej Polityki Miejskiej, które ponad 180 ekspertów, reprezentujących różne środowiska, w tym ZMP, przygotowało przez ostatnie miesiące.

Podczas Kongresu Związek zaprosił na sesję, podczas której przedstawiliśmy doświadczenia z wdrażania projektu predefiniowanego w ramach Programu „Rozwój lokalny", realizowanego przez ZMP od 2019 r. Podczas sesji przedstawione zostały założenia całego projektu, wypracowane i zastosowane narzędzia planowania strategicznego, a także praktyczne sposoby i trwałe rezultaty ich wykorzystania w miastach uczestniczących w projekcie.

- **Manifestacja środowiska samorządowego „W obronie lokalnych i regionalnych społeczności", 13 października 2021, Warszawa**

Prawie 1000 samorządowców z całej Polski spotkało się 13 października br. w Warszawie, aby razem powiedzieć mocno i wyraźnie jednym głosem: „Jesteśmy po stronie społeczności lokalnych i regionalnych". Samorządowcy z całego kraju spotkali się w warszawskim Teatrze „Roma", aby zamanifestować w obronie społeczności lokalnych i regionalnych, wyrazić sprzeciw wobec ciągłych prób ograniczania kompetencji i wolności samorządów, a także zmniejszania środków finansowych potrzebnych do realizacji zadań. W spotkaniu wzięli udział także przedstawiciele Senatu RP i organizacji pozarządowych. Samorządowcy z całej Polski przez aklamację przyjęli apel środowiska samorządowego – „W obronie społeczności lokalnych i regionalnych".

- **Konferencja „Miasta dla czystego powietrza", 18 czerwca 2021, Wrocław**

Konferencja „Miasta dla czystego powietrza" poświęcona była prezentacji działań polskich miast dla ochrony powietrza. Została ona zorganizowane w formule hybrydowej przez miasto Wrocław oraz Związek Miast Polskich.

Celem spotkania we Wrocławiu było przedstawienie opinii publicznej, często wprowadzanej w błąd przez jednostronne relacje i komentarze, rzetelnego i pełnego obrazu

działań miast dla poprawy jakości powietrza, zarówno na podstawie danych, jak i wybranych (spośród bardzo wielu) przykładów konkretnych działań podejmowanych przez miasta różnej wielkości. Podczas spotkania zaprezentowano przykłady konkretnych działań miast na rzecz czystego powietrza z: Wrocławia, Jaworzna, Świdnicy, Krosna, Konina, Pleszewa, Podkowy Leśnej, Złotowa. W krótkim raporcie, przygotowanym na spotkanie, pokazaliśmy skalę wydatków ponoszonych przez miasta, gminy i powiaty na ochronę środowiska, w tym powietrza i klimatu. Podane kwoty mówią same za siebie. Ponosimy je, korzystając z własnych środków oraz ze wsparcia zewnętrznego – NFOŚiGW, innych funduszy krajowych, a także – w znacznym stopniu – funduszy z Unii Europejskiej i norweskich.

- **Konferencja „Finanse Jednostek Samorządu Terytorialnego. Wyzwania na trudne czasy", 19 października 2021, Grudziądz**

Tematem pierwszej konferencji strategicznej zorganizowanej przez Związek i miasto Grudziądz, która odbyła się 19 października, był stan finansów JST w kontekście zmian ustawowych i działań centralizacyjnych. Podczas spotkania w Grudziądzu, samorządowcy, skarbnicy miast i eksperci rozmawiali o tym, jak miasta mają sobie poradzić ze zmniejszającymi się dochodami własnymi w nadchodzących latach.

Podczas spotkania przedstawiciele miast mówili o wielu niewiadomych, dotyczących finansów samorządowych i trudnościach w planowaniu budżetu czy inwestycji. Podkreślali, że samorządy nie tylko tracą finansowo na reformach podatkowych „Polskiego Ładu", ale zabierana jest im niezależność, zostają sprowadzone do roli petenta. Samorządowcy nie są generalnie przeciwne zmianom w podatkach, ale ubytki które one powodują, powinny być zrekompensowane zmianami w udziałach w podatku PIT dla JST.

Andrzej Porawski, dyrektor Biura ZMP omawiając skutki finansowe „Polskiego Ładu", zwrócił uwagę, że uzależnienie rewaloryzacji od PKB, a nie od rosnącego szybciej PIT-u, sprawi, że straty w budżetach JST wraz z upływem lat będą zwiększać się. Zapowiadane przez rząd środki w wysokości 20 mld zł na inwestycje samorządowe, mogą spowodować taką sytuację, że tych nowych inwestycji nie będzie za co utrzymać. W JST będzie brakować bowiem środków przede wszystkim na wydatki bieżące, także ze względu na rosnące szybciej niż inflacja koszty energii, pracy itp.

Zaproszeni na konferencję eksperci radzili, co miasta mogą robić w tej trudnej sytuacji. Profesor **Jacek Sierak** z SGH, zaproponował m.in. projektowe podejście do finansowania w trudnych czasach oraz zastosowanie zintegrowanego modelu zarzadzania strategicznego jako warunku zapewniania racjonalności gospodarki budżetowej. Jego zdaniem racjonalizacja wydatków bieżących może przyczynić się do zwiększania potencjału inwestycyjnego. Należy też optymalizować dochody własne, dążyć do pozyskiwania bezzwrotnych źródeł finansowania, racjonalnie zaciągać zobowiązania dłużne oraz planować realistyczne wieloletnie plany inwestycyjne (np. korzystając z symulacji w programie BeSTi@).

Ryszard Grobelny, były prezydent Poznania, obecnie ekspert ZMP, mówił o szukaniu rezerw po stronie dochodowej i zwiększaniu efektywności wydatków bieżących, długofalowej restrukturyzacji zatrudnienia, audytach (np. dotyczących nakładów inwestycyjnych),

samowystarczalności energetycznej, współpracy międzygminnej (centra usług wspólnych) czy automatyzacji procesów. Zachęcał do korzystania z PPP nie tylko w kontekście finansowania inwestycji, ale też racjonalizacji wydatków bieżących.

Mariusz Tobor z firmy VULCAN pokazał natomiast, jak można szukać rezerw w kosztach edukacji. Szczególnie dotyczy to wielkości tworzonych oddziałów czy konstrukcji sieci i obwodów szkolnych. Solidny audyt może przynieść spektakularne efekty. Jeden dodatkowy oddział szkolny to koszt rocznie ok. 100 tys. zł.

- **Konferencja „Standard minimum praw człowieka w polskim samorządzie" – online, 21 kwietnia**

Prawa człowieka i wyzwania jakie ze sobą niosą dla miast były tematem konferencji zorganizowanej przez Stowarzyszenie Arteria oraz Komisję Praw Człowieka i Równego Traktowania ZMP w ramach projektu „Standard minimum praw człowieka w polskim samorządzie". Uczestnicy konferencji, z pomocą łączy internetowych połączyli się z Michaelem O'Flaherty, dyrektorem Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej. O systemowym podejściu do integracji imigrantów i imigrantek mówiła podczas konferencji Agnieszka Kapała-Sokalska, członkini Zarządu Województwa Pomorskiego.

- ***Local Trends* Europejskie Forum Samorządowe, 11-12 października 2021, Poznań**

Local Trends to projekt zainicjowany przez Jacka Jaśkowiaka, prezydenta Miasta Poznania i Jacka Karnowskiego, prezydenta Miasta Sopotu, we współpracy z partnerami strategicznymi Urzędem Marszałkowskim Województwa Pomorskiego, Urzędem Marszałkowskim Województwa Wielkopolskiego, Unią Metropolii Polskich, Związkiem Miast Polskich i Związkiem Gmin Wiejskich.

To nowe wydarzenie, którego celem jest wzmocnienie głosu gmin, miast, powiatów i województw w dyskusji o rozwoju społeczno-gospodarczym kraju.

Uczestnicy Forum dyskutowali nad wspólnymi celami związanymi z kolejną perspektywą finansową UE, transformacją cyfrową i polityką inwestycyjną. Wraz z ekspertami rozmawiali m.in. o tym jak na poziomie lokalnym efektywnie wdrażać finansowe narzędzia odbudowy gospodarczej na bazie paktów na rzecz zmian klimatycznych. Poruszone były zagadnienia nowoczesnych usług publicznych w samorządach przyszłości, a także zielonej i cyfrowej transformacji. Odbyły się także dyskusje poświęcone programom na rzecz wsparcia rozwoju regionów i reformie dochodów samorządowych.

Drugi dzień poznańskiego Forum poświęcony był debatom równoległym, podczas których poruszone zostały tematy takie jak: peryferyzacja i depopulacja małych miast i wsi, cyberbezpieczeństwo, nowoczesne usługi publiczne czy ład przestrzenny i reforma podatku od nieruchomości. Odbyło się też szereg dyskusji związanych z wyzwaniami klimatycznymi dotyczących projektów wodorowych, pakietu ***Fit for 55***, rozwoju zero-emisyjnego transportu oraz zarządzania ryzykiem zmian klimatu.

Pod *szyldem Local Trends* będą odbywały się dwa wydarzenia w roku: wiosną Samorządowy Kongres Finansowy w Sopocie, natomiast jesienią Europejskie Forum Samorządowe w Poznaniu.

- **Forum Rozwoju Miast, 13-14 października 2021, Poznań**

Zorganizowane po raz piąty we współpracy m.in. z ZMP. Tematami tegorocznej edycji były najciekawsze i najbardziej wartościowe trendy miejskie związane z zieloną gospodarką i ograniczoną konsumpcją, oraz inicjatywy społeczności lokalnych, w których tkwi źródło miejskiej odporności. Udział wzięli polscy i zagraniczni eksperci i praktycy, m.in. z Wielkiej Brytanii, Niemiec, Szwecji, Belgii, Francji, Hiszpanii, Finlandii, Izraela, Australii i Słowenii. Pierwszy dzień Forum koncentrował się wokół wyzwań rozwojowych współczesnych miast oraz sposobów radzenia sobie z kryzysem wywołanym pandemią. Drugi dzień obrad poświęcono wyzwaniom ekologicznym i społeczno-gospodarczym, stojącym przed współczesnymi metropoliami.

- **XVI Ogólnopolskie Forum Pełnomocników ds. współpracy z organizacjami pozarządowymi, 26 listopada 2021, online**

Uczestnicy Forum mieli możliwość zapoznania się z innowacyjnymi narzędziami współpracy finansowej z podmiotami III sektora, ułatwiającymi realizację zadań publicznych w trybie pozadotacyjnym.

OFP zostało zainicjowane przed kilkunastu laty przez Sieć Wspierania Organizacji Pozarządowych SPLOT – stowarzyszenie krajowych i regionalnych organizacji wspierających rozwój III sektora. Od kilku lat współorganizatorem wydarzenia jest ZMP.

- **„BUDŻET 2022 - praktyczne ujęcie zmian prawnych", 15 i 17 grudnia 2021 (online)**

Związek zorganizował bezpłatne seminaria online dla radnych z miast członkowskich ZMP. Tematyka seminarium obejmowała wprowadzone zmiany w ustawie o finansach publicznych, w ustawie o dochodach JST oraz najważniejsze zmiany w klasyfikacji budżetowej. Zaproszenie zostało skierowane do wszystkich radnych miast członkowskich, a zwłaszcza do przewodniczących i wiceprzewodniczących rad oraz członków komisji budżetowych. Celem seminarium była prezentacja i wyjaśnienie kluczowych zmian prawnych i ich konsekwencji dla przyszłorocznego budżetu.

- **Cykl webinariów „Konkretnie. O Europie."**

Organizatorem był poseł do Parlamentu Europejskiego Jan Olbrycht. Do rozmowy zaprosił ogólnopolskie korporacje samorządowe, parlamentarzystów i przedstawicieli środowisk gospodarczych. W spotkaniach online udział brali również przedstawiciele Komisji Europejskiej, Komitetu Regionów UE oraz niezależni eksperci. Tematami spotkań były m.in. fundusze europejskie dla samorządów na najbliższe lata, KPO oraz Polski Ład w kontekście zagrożeń dla samorządów. Podczas spotkań prowadzona była otwarta dyskusja, w której zgłoszono m.in. wiele konstruktywnych i ważnych uwag i opinii dotyczących przedstawionego przez Rząd RP projektu Krajowego Planu Odbudowy.

- **XVII Mistrzostwa Polski i I Międzynarodowe Mistrzostwa Samorządowców w tenisie ziemnym, Szczecinek, 3 – 6 czerwca 2021 r.**

ZMP był współorganizatorem, wspólnie ze Stowarzyszeniem Turystyczno-Sportowym „POMERANIA", Urzędem Gminy i Urzędem Miasta w Szczecinku, mistrzostw, które od lat cieszą się niezmiennym powodzeniem w naszych miastach.

7. Informacja, relacje wewnętrzne i zewnętrzne

Prowadzimy aktywne działania informacyjne i wspierające relacje pomiędzy miastami członkowskimi. W pierwszym kwartale odbyła się kampania „Jesteśmy silni i skuteczni, gdy jesteśmy razem", w której zachęcaliśmy miasta do przystąpienia do ZMP. Podjęliśmy działania w zakresie budowania pozytywnego wizerunku prężnie działającej organizacji samorządowej. w 2021 r. do Związku przystąpiło 21 miast, to o 10 więcej niż w roku 2020. Na koniec roku Związek liczył 354 miasta.

Organizujemy spotkania z miastami członkowskimi ZMP. To nowa platforma komunikacji dla miast. Dotychczas odbyło się w formule online 5 spotkań, podczas których miasta członkowskie mogły zapoznać się z najnowszymi działaniami podejmowanymi przez władze stowarzyszenia i Biuro ZMP oraz przedstawić swoje bieżące problemy. To pomysł Związku na nawiązywanie z miastami członkowskimi bliższych relacji.

Zachęciliśmy ponad 100 miast do przeprowadzenia ogólnopolskiej kampanii informacyjnej ***#MiastazPrzedsiębiorcami***. Kampania została zrealizowana pod hasłem „Działaj lojalnie: kupuj lokalnie!" promującym wśród mieszkańców miast wspieranie lokalnych inicjatyw i budowanie więzi społecznych. Dane zaprezentowane w ramach kampanii pochodził z Monitora Rozwoju Lokalnego ZMP – kompleksowej analizy miast, gmin i miejskich obszarów funkcjonalnych. Portal MRL dostępny jest na www.monitorrozwoju.pl i zawiera dane dotychczas niedostępne dla miast, między innymi dane z systemu POLTAX, ZUS i KRUS. Zachęcamy do korzystania!

W lipcu Związek Miast Polskich wraz z Unią Metropolii Polskich przygotowały kampanię informacyjną ***„Rząd zaprasza na twój koszt"*** wraz z „kalkulatorem strat", jakie poniosą samorządy po wprowadzeniu w życie *Polskiego Ładu*. Stronę https://natwojkoszt.pl/ w przeciągu niespełna miesiąca odwiedziło 110 tys. użytkowników generując 130 tys. wyników. Komunikowaliśmy, że na zmianach stracą zwłaszcza miasta, których budżety są oparte na udziałach w PIT. Warszawa obliczyła, że straci 1,7 mld, Kraków 0,5 mld zł, Wrocław ponad 400 mln zł, Poznań ponad 300 mln zł, Gdańsk ok. 250 mln zł. To oznacza mniej pieniędzy na nie tylko na inwestycje, ale także na bieżącą działalność miast, a więc ograniczenie wydatków na edukację, transport miejski, usługi komunalne czy kulturę.

ZMP wspólnie z korporacjami samorządowymi i stowarzyszeniami samorządowców z całej Polski zorganizowało protest ***#wObronieMieszkańców*** przeciwko szkodliwym dla mieszkańców zmianom w podatkach oraz odbieraniu autonomii samorządom lokalnym. 13 października ponad 800 przedstawicieli środowiska samorządowego spotkało się w Warszawie, aby bronić społeczności lokalnych i regionalnych. Samorządowcy zaprezentowali konsekwencje rozwiązań forsowanych przez rządzących, które odczuwają zarówno najmniejsze gminy, jak i duże miasta, m.in. w dziedzinie oświaty, spraw społecznych, finansów czy wsparcia dla organizacji pozarządowych. Środowisko samorządowe przekazało także apel na ręce marszałka i wicemarszałków Sejmu. W przedsięwzięciu wzięli udział: Związek Miast Polskich, Unia Metropolii Polskich, Związek Powiatów Polskich, Ogólnopolska Koalicja Samorządowa, Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, Fundacja Batorego, Stowarzyszenie *Tak! Samorządy dla Polski*, Stowarzyszenie Łączy Nas

Samorząd, Stowarzyszenie Wielkopolska – kierunek Europa, Stowarzyszenie Dolny Śląsk – Wspólna Sprawa oraz Stowarzyszenie Wspólna Polska.

Byliśmy partnerem przedsięwzięcia o nazwie ***Wielka Lekcja Obywatelska*** o Polsce, demokracji i samorządzie. Wspólna akcja korporacji i stowarzyszeń samorządowych w mediach społecznościowych, która zrealizowana w przede dniu Święta Niepodległości miała na celu przypomnienie, że samorządność to sukces polskiej demokracji - ustroju opartego na trójpodziale władzy i zasadzie pomocniczości. W działania włączyło się kilkudziesięciu włodarzy miast i gmin, starostów i marszałków województw.

ZMP we współpracy z GUS wspierał informacyjnie Narodowy Spis Powszechny i zachęcał mieszkańców miast do udziału w spisie poprzez akcję promocyjną ***„Spiszmy się na medal”***.

ZMP włączył się w obchody i zapraszał miasta do celebrowania **Międzynarodowego Dnia Praw Człowieka**. Z inicjatywy Komisji Praw Człowieka i Równego Traktowania ZMP powstał spot wideo oraz tematyczne grafiki, które zostały wykorzystane na portalach społecznościowych miast członkowskich.

W ramach obchodów 30. rocznicy podpisania Traktatu o Dobrym Sąsiedztwie powstał także film podsumowujący dorobek partnerstw między polskimi i niemieckimi samorządami pt. ***„Traktat samorządów”***.

24 sierpnia opublikowaliśmy na naszej stronie interne-towej życzenia z okazji 30-lecia niepodległości Ukrainy i okolicznoś-ciowy materiał na temat sukcesu reformy decentralizacyjnej u naszych południowowschodnich sąsiadów.

Media

Związek prowadzi aktywne działania informacyjne i współpracuje z wieloma partnerami. Stała obecność w mediach jest naszym priorytetem, chcemy przekazać wyraźny sygnał jedności i siły polskich samorządów.

Współpracowaliśmy z dziennikiem *Rzeczpospolita* i magazynem *Rzeczpospolita - Życie Regionów*. Partnerstwo obejmowało współorganizację ważnych wydarzeń dotyczących roli samorządu terytorialnego oraz cykl publikacji dotyczących spraw i tematów ważnych dla miast.

W mediach ukazało się ponad 20,5 tys. informacji o ZMP, najwięcej w Serwisie Samorządowym PAP, w Portalu Samorządowym, TOK FM, TVN24, Dzienniku Gazecie Prawnej, Polsacie Rzeczpospolitej i Gazecie Wyborczej. Ekwiwalent reklamowy (AVE) wyniósł w 2021 r. 81,6 mln zł.

Aktywnie włączamy miasta w publikowanie treści samorządowych w mediach lokalnych; publikacje o zasięgu regionalnym w całości dyskusji w mediach to 65%.

W 2021 r. portal informacyjny Związku www.miasta.pl odwiedziło 130 tys. użytkowników. Na stronie zostało opublikowanych prawie 1100 aktualności, w tym prawie 450 newsów z miast członkowskich ZMP. Powstało 10 wydań miesięcznika "Samorząd Miejski", który trafia na ponad 6 tysięcy adresów mailowych w miastach.

Przedsięwzięcia partnerskie:

- współpraca z Izbą Gospodarczą Wodociągi Polskie – praca nad wspólnym raportem na temat taryf opłat za wodę i ścieki, w związku z problemem uzgadniania ich wysokości z PG Wody Polskie;
- współpraca z Izbą Gospodarczą Ciepłownictwo Polskie oraz Krajową Izbą Gospodarki Odpadami na rzecz rozwiązania problemu zagospodarowania frakcji energetycznej z odpadów komunalnych,
- z Instytutem Rozwoju Miast i Regionów w Krakowie (aktualizacja Krajowej Polityki Miejskiej, prezentacji wyników tych prac podczas III Kongresu Polityki Miejskiej w Katowicach, przygotowania do przyszłorocznego Światowego Forum Miast

Obecność ZMP w mediach w 2021 roku - informacje szczegółowe

Na podstawie zestawień Instytutu Monitoringu Mediów od 1 stycznia do 31 grudnia 2021 roku hasło ***Związek Miast Polskich*** pojawiło się w **20 644** informacjach medialnych.

Rok	2019	2020	2021
ogółem	**15 794**	**22 396**	**20 644**
Prasa		1 126	980
Radio		1 327	1 022
TV		327	300
Portale		14 368	15 112
facebook		2 804	865
Twitter		1 992	2 022
Video		31	85
podcasty		6	53
komentarze		228	90

Systematycznie rośnie nasza obecność na portalach. Zwiększyła się też w materiałach video (ponad dwukrotnie), na twitterze i podcastach. Natomiast największe spadki dotyczą facebooka. **Wzrosła także wartość ekwiwalentu reklamowego obecności ZMP w portalach** (z 30 718 925 zł w 2020 roku do 32 010 914 zł w 2021 r.). W samym Serwisie Samorządowym PAP ukazało się ponad 210 informacji, w których przywoływano Związek Miast Polskich: przede wszystkim publikowano stanowiska ZMP, opinie naszych ekspertów, informacje o wydarzeniach (w tym transmisje). Były one następnie często cytowane przez inne media. Na Portalu Samorządowym opublikowano o nas 293 informacje, a w Radiu TOK FM – 164, w TVN24 – 132, w Dzienniku Gazecie Prawnej - 134, Polsacie – 103, w Rzeczpospolitej – 92, w Gazecie Wyborczej – 87.

W publikacjach prasowych dominują informacje w dziennikach, odnotowujemy też wzrost obecności informacji o ZMP w miesięcznikach. Obrazuje to wykres:

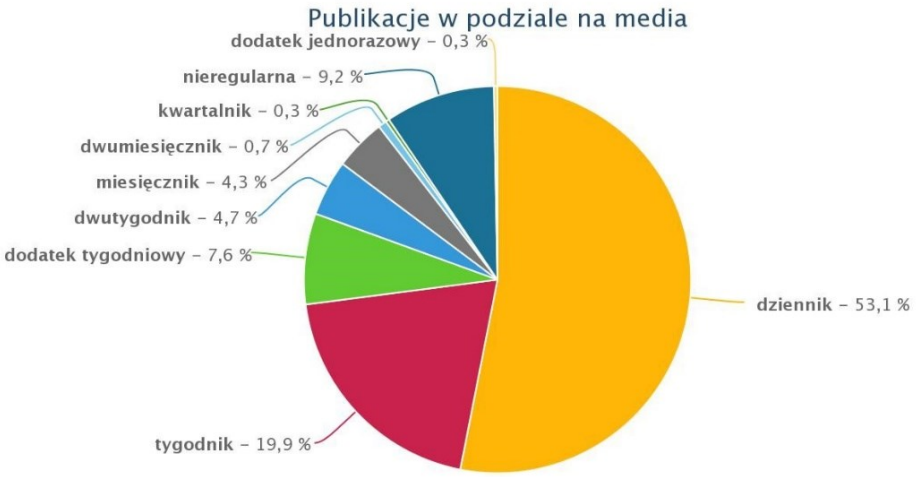

Wartość dotarcia w podziale na poszczególne media przedstawia wykres:

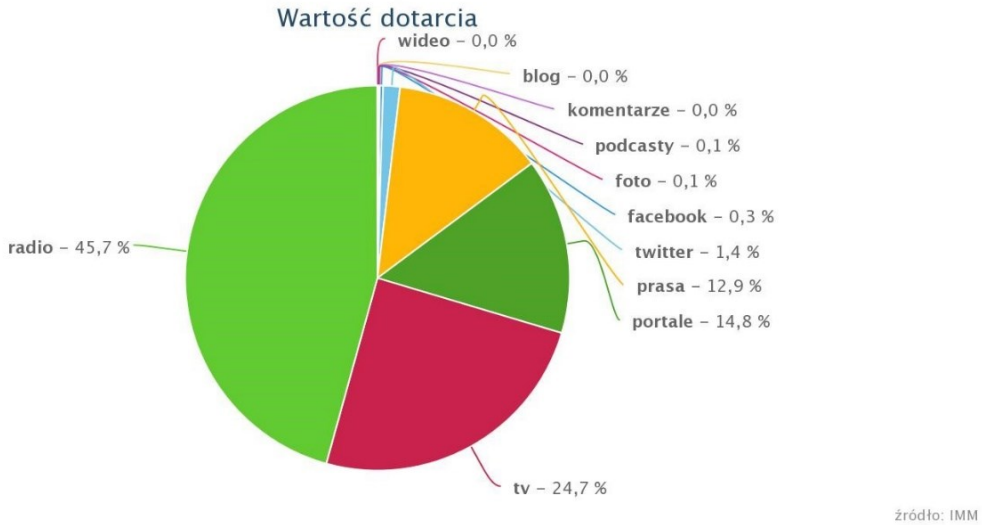

Ekwiwalent reklamowy AVE w podziale na poszczególne media obrazuje wykres:

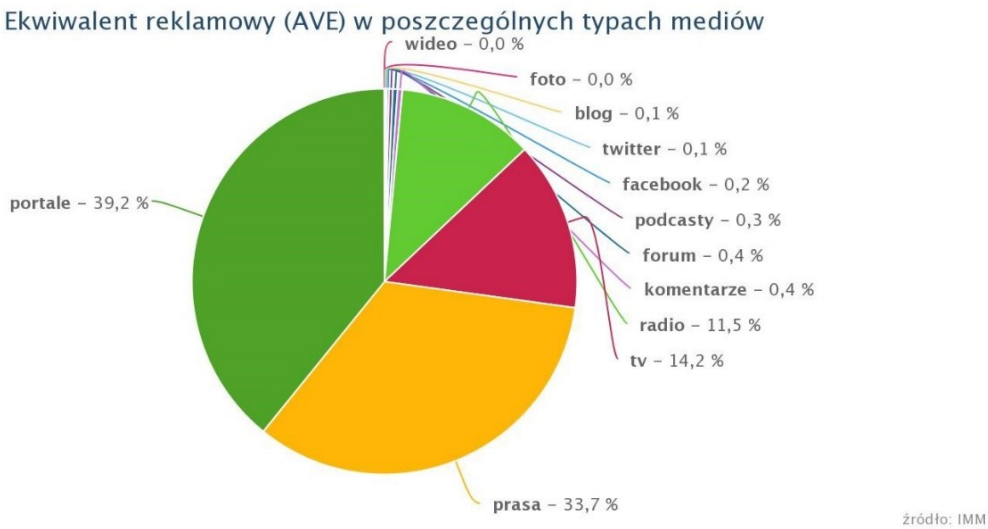

Widać, że tworzą go w największym stopniu publikacje na portalach – **39,2%** oraz w prasie – **33,7%**. Ważne są też informacje w telewizji – **14,2%** i w radio – **11,5%**.

8. ZMP w LICZBACH - ROK 2021

W 2021 r. do Związku przystąpiło **21 miast**, to **o 10 więcej niż w roku 2020.** Na koniec roku Związek liczył **354 miasta**.

Liczba publikacji o Związku Miast Polskich:

W roku 2021 r. – **20 644** (prasa, radio, TV, portale, FB, twitter); w poprzednich latach: w 2020 r. – 22 400, w 2019 r. – 15 800, w 2018 r. – 6 800, w 2017 r. – 8 700.

Wartość ekwiwalentu reklamowego **(AVE) w 2021 r. to 81,6 mln zł.** W 2020 r. było to 87,7 mln zł, a w 2019 r. – 80 mln zł.

Wskaźnik dotarcia[2] - potencjalna liczba (%) odbiorców naszego przekazu:

- radio - **45,7 %**
- TV - **24,7 %**
- portale - **14,8 %**
- prasa - **12,9%**

Synergia informacyjna – miasta publikują nasze materiały, co znajduje oddźwięk w mediach regionalnych i lokalnych. Rosnący udział **publikacji o zasięgu regionalnym** w całej obecności w mediach kształtował się następująco:

2021 r. – **64,8%** publikacje regionalne, **35,2%** ogólnokrajowe

2020 r. – 57,8% publikacje regionalne, 42,2% ogólnokrajowe

2019 r. – 42,3% publikacje regionalne, 57,7% ogólnokrajowe

2018 r. - 33,1% publikacje regionalne

2017 r. - 7,5% publikacje regionalne

Źródło: Instytut Monitorowania Mediów

Media ogólnopolskie:

Serwis Samorządowy PAP – **210 informacji o ZMP w 2021 r.** (stanowiska ZMP, opinie ekspertów, informacje o wydarzeniach, w tym transmisje); **Portal Samorządowy** - **293 informacje o ZMP**, **TOK FM** – **164,** **TVN24** – **132,** **Dziennik Gazeta Prawna** - **134,** **Polsat** – **103,** **Rzeczpospolita** – **92**, **Gazeta Wyborcza** – **87.**

Strona internetowa:

W 2021 r. portal **www.miasta.pl** odwiedziło **130 tys**. użytkowników generując **385 tys.** odsłon. Dla porównania: w roku 2020 było to 145 tys. użytkowników i 443 tys. odsłon, w roku 2019 r. – 90 tys. użytkowników i 340 tys. odsłon, w roku 2018 – 63 tys. użytkowników i 200 tys. odsłon, a w roku 2017 – 42 tys. użytkowników i 165 tys. odsłon.

[2] Wskaźnik dostarcza informacji o potencjalnej liczbie odbiorców danego przekazu:
Prasa – nakład wydania pisma, czyli ile wydrukowano egzemplarzy – średni nakład w okresie 12 miesięcy,
Internet – średnia liczba odsłon przypadający na 1 materiał opublikowany w danym portalu (głównie serwisy społecznościowe),
Radio – liczba słuchaczy w podziale na 15-minutowe przedziały dni powszednich i weekendowych dla każdej stacji osobno,
TV – uśredniona liczba widzów z kwartału w podziale na dni powszednie i weekendowe w interwałach 15-minutowych dla każdej stacji TV osobno

Nowi użytkownicy stanowią 88,5%, powracający użytkownicy – 11,5%.

Źródło: Google Analytics

Wiadomości z Biura Związku:

1092 aktualności na stronie **www.miasta.pl**, w tym **436** newsów z miast członkowskich ZMP (w 2020 r. było to odpowiednio **1495** aktualności, w tym **691** newsów z miast, a w roku 2019 - **865** aktualności**,** w tym **435** newsów z miast członkowskich).

10 wydań miesięcznika „**Samorząd Miejski**".

180 newsletterów, w tym: **35** edycji to „Aktualności ze strony ZMP", **10** – zapowiedzi kolejnych numerów *Samorządu Miejskiego*, **115** – bieżące zapowiedzi konferencji, seminariów FRL i innych wydarzeń realizowanych przez Związek i partnerów, a **20** – to były tematyczne wydania, dotyczące konkretnych, strategicznych akcji, działań i kampanii, w które zaangażowany był Związek.

Facebook:

Polubienia strony: 22 049, przyrost w ciągu roku: 2 774.

Wyświetlenia postów: 1 251 952, łączny zasięg postów: 1 047 291;

Opublikowane posty: 328, opublikowane materiały video: 60, wyświetlenia materiałów wideo: 301 142.

Komentarze użytkowników: 798, reakcje na posty: 12 532, udostępnienia treści: 2 154, kliknięcia linków: 5 794.

Strona internetowa www.Forum-Rozwoju-Lokalnego.pl

W 2021 r. stronę odwiedziło ponad **12 300 osób**, które pobrały **2 800 plików**, materiałów eksperckich i z miast.